

Siirt İlinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı

Semih Serkant Aktuğ

Yüksel Birinci

Mustafa Çelik

Arzdar Kiracı®

Siirt Üniversitesi

Siirt Üniversitesi

Siirt Üniversitesi

Siirt Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma, 2014 itibariyle Siirt İli'nin nüfus, doğal kaynak ve bölgesel verilerini kullanarak Siirt İli için önemli sosyal/iktisadi konuları biraraya getirmektedir. Elde edilen bulgular, Siirt İlinin nüfus olarak bir fırsat penceresine sahip olduğu, fakat nüfus artışı ve bunu desteklemeyen konut ve istihdam artışının gelecekte bu fırsatın kaçırılacağını sergilemektedir. Siirt İli'nin enerji ve madenler konusunda potansiyeli olduğu tespit edilmiştir. Buna rağmen, Siirt İli'nin doğal kaynakları incelendiğinde katma değeri yüksek ürünlerin eksikliği ve az sayıda katma değere sahip ürünün olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Siirt İli, Nüfus, Doğal Kaynak, Bölgesel Veri*

JEL Sınıflandırması: I00, J00, R20, Q00

® Doç. Dr. Arzdar Kiracı, Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Güres Caddesi 56100 Siirt/Türkiye, (eposta: arzdarkiraci@siirt.edu.tr, arzdar.kiraci@gmail.com), Tel: +90 (484) 223 12 24 - 223 17 39 - 224 11 38, Faks: +90 (484) 223 19 98.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çelik, Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü.

Prof. Dr. Yüksel Birinci, Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü.

Yrd. Doç. Dr. Semih Serkant Aktuğ, Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü.

Bu çalışmada T.C. Siirt Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projesi 2013-SİÜİİBF-İ1 numarası ile yapılmış olan araştırmalar sonucu elde edilen bulguları sunmaktadır.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada, Siirt İli'nin Türkiye'ye oranla nüfusu ve yüzölçümü dikkate alınarak ilin Türkiye'de sosyal ve ekonomik durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. TÜİK, valilikler ve ticaret odaları tarafından yapılan ve illerin önemli istatistiklerini sunan çalışmalar mevcuttur, fakat başlıklar arası bağlantıları kurma konusunda bu çalışma katkı sağlamaktadır.

Başka iller ya da ilçeleri için illerin sosyo-ekonomik durumlarını inceleyen bilimsel çalışmalar mevcuttur. Örneğin Temurçin (2004) Isparta için, Yıldız (2013) Niğde İli Bor İlçesi için, Yılmaz (2014) Mersin İli Cehennemdere Vadisi köylerinin orman kaynaklarıyla ilişkileri için, Doğan (2007) Sivas İli ekonomisinin makro-ekonomik göstergeler açısından Türkiye ve İç Anadolu Bölgesindeki yeri için, SFKM (2014) Samsun İli ve yakın çevresi için, Harbalioglu vd. (2013) Kilis İli'nin kırsal turizm potansiyeli için teferruatlı bir inceleme yapmışlardır.

Bir ilin tamamına olmasa da bir sektör veya bölgenin iktisadi problemlerine çözüm için de yapılmış çalışmalar mevcuttur. Örneğin Sayılı ve Esengün (2002) Amasya ili Suluova ilçesinde sığır besiciliği yapan işletmelerin ekonomik analizini, Demircan ve Yılmaz (2005) Isparta ili elma üretiminde tarımsal ilaç kullanımının çevresel duyarlılık ve ekonomik açıdan analizini, Demir ve Aral (2010) Kars ili süt sanayi işletmelerinde üretim ve sanayi entegrasyonunun ekonomik ve sosyo-ekonomik analizini, Kaygısız (2012) Bursa İli Mustafa Kemal Paşa İlçesi deri sanayi işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısı üzerine bir araştırmasını, Tümer vd. (2010) Erzurum için çiftçilerin sosyo-ekonomik özelliklerinin kümeleme analiziyle belirlenmesi analizini, Hatunoğlu-Durmaz ve Açma (2010) Adana İli için organik tarımın ekonomik boyutu incelemesini, Çelik ve Murat (2013) Sayısallaştırılmış Swot Analizi ile Bartın İli'nin ekonomik yapısının değerlendirmesini, Demir ve Sancar (2012) Gümüşhane İli ve çevresinde süt sığırcılığı yapan işletmelerin sosyal, ekonomik ve teknik analizini, Soysal ve Gürcan (2005) Tekirdağ İli arı yetiştiriciliği üzerine bir araştırmayı yapmışlardır.

Başka illerin sadece finansal ve iktisadi durumlarını gösteren çalışmalar mevcuttur, Konya İli için KTO (2014), Sivas İli için SV (2012) örnek verilebilir. Ayrıca, İnternette kaynakça belirtmeden yayınlanmış ve illerin durumlarını anlatan başka çok sayıda çalışmalar da mevcuttur.

Takip eden ikinci bölüm Siirt İli ile ilgileri verileri sunmakta ve sonuç bölümü elde edilen bulguları özetlemektedir.

2. SİİRT İLİ SOSYAL VE EKONOMİK VERİLERİ

2.1. Demografik Göstergeler

Siirt ili için TRC34 kodu ile istatistiki bilgiler toplanmaktadır. Siirt İli'nin yüzölçümü Tablo 2.1de gösterildiği gibi Türkiye'nin %0.7 oranında olan 5473,29 km² olup coğrafi yapısı engebeldir. Tablo 2.2de gösterildiği gibi Siirt İli'nde 2013 yılında 12 belediye, 7 ilçe ve 281 köy bulunmaktadır. Siirt İli'nin Türkiye'ye oranla belediye sayısı %0.88, köy sayısı da %1.54 olmaktadır. Tablo 2.3de 2007-2013 yılları arasında Siirt İli nüfusu incelendiğinde son yıllarda Siirt nüfusu Türkiye'nin %0.41 oranında devam etmektedir. Nüfus için tahmin yapmak gerekirse, Siirt İli'nin yüzölçümü kadar nüfusu olması durumunda Siirt nüfusunun 537 bin kişi olması, Siirt'in belediye oranı kadar nüfusu olması durumunda nüfusu 674523 olması, Siirt'in

köy oranı kadar nüfusu olması durumunda nüfusu 1182831 olması gerekmektedir. Siirt İli ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tablo 2.21de Siirt İli'nin tarımsal alanı 2007 ile 2012 yılları arasında Türkiye'nin %0.3846-0.5099 arasında değişmiştir. Bu sebeple Siirt İlinin nüfusunu %0.41 değerinde sınırlayıcı etki tarım alanlarının yetersizliği veya katma değerli ürünlerin üretiminin arttırılmaması olabilmektedir.

BÖLGE ADI	Alan (göl dahil), km ²	Türkiye (%)	Alan (göl hariç) km ²	Türkiye (%)
<i>Türkiye</i>	783562.38		769603.74	
Siirt	5473.29	0.6985	5473.29	0.7112
<i>Merkez</i>	283.87	0.0362	283.87	0.0369
<i>Aydınlar</i>	69.2	0.0088	69.2	0.0090
<i>Baykan</i>	563.97	0.0720	563.97	0.0733
<i>Eruh</i>	1362.55	0.1739	1362.55	0.1770
<i>Kurtalan</i>	817.36	0.1043	817.36	0.1062
<i>Pervari</i>	1416.33	0.1808	1416.33	0.1840
<i>Şirvan</i>	960.01	0.1225	960.01	0.1247

Tablo 2.1 Türkiye ve Siirt İli bölgelerin alanları 2002

Kaynak: TÜİK (2014)

YIL	Belediye sayısı Türkiye	Belediye sayısı Siirt	Türkiye (%)	İlçe sayısı Türkiye	İlçe sayısı Siirt	Türkiye (%)	Köy sayısı Türkiye	Köy sayısı Siirt	Türkiye (%)
2000	3212	13	0.4047	923	7	0.7584	35101	275	0.7835
2007	3209	13	0.4051	923	7	0.7584	34438	279	0.8102
2008	2938	13	0.4425	957	7	0.7315	34349	280	0.8152
2009	2935	13	0.4429	957	7	0.7315	34367	280	0.8147
2010	2934	13	0.4431	957	7	0.7315	34402	280	0.8139
2011	2934	13	0.4431	957	7	0.7315	34425	280	0.8134
2012	2934	13	0.4431	957	7	0.7315	34434	280	0.8131
2013	1364	12	0.8798	970	7	0.7216	18214	281	1.5428

Tablo 2.2 Siirt İli Belediye, ilçe ve köy sayısı

Kaynak: TÜİK (2014)

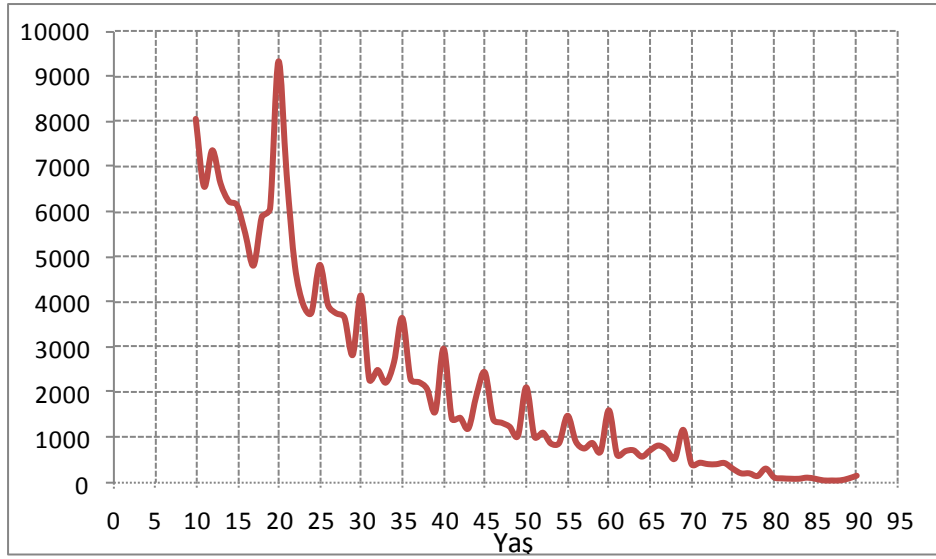
Siirt ilinin 2000 yılında yaşlara göre kişi sayısı incelendiğinde Şekil 2.1 de Siirt İlinin genç ağırlıklı bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir. 2011 yılı için il, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus bilgilerinin yer aldığı Tablo 2.4 ve Şekil 2.2 incelendiğinde Türkiye geneline oranla Siirt İli'nin daha genç bir nüfusa sahip olduğu ve Siirt İli'nin bir fırsat penceresi içinde olduğu görülmektedir. Bunun sonucu olarak da Tablo 2.6da gösterildiği gibi Siirt çocuk kadın oranı açısından Türkiye'de 3. olmaktadır. Buna ilaveten, bu nüfus artış hızı devam etmesi durumunda Siirt nüfusu alanına göre uygun Türkiye'nin %0.7 nüfusuna ulaşacaktır. Takip eden bölümlerde türetilen istatistiklerde %0.7 oranı karşılaştırma oranı olarak kullanılacaktır.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Türkiye</i>	70 586 256	71 517 100	72 561 312	73 722 988	74 724 269	75 627 384	76 667 864
Siirt	291 528	299 819	303 622	300 695	310 468	310 879	314 153
%	0.41	0.42	0.42	0.41	0.42	0.41	0.41
% Nüfus artışı		2.84	1.27	-0.96	3.25	0.13	1.05

Tablo 2.3 Yıllara göre Türkiye ve Siirt İl Nüfusu, 2007-2013

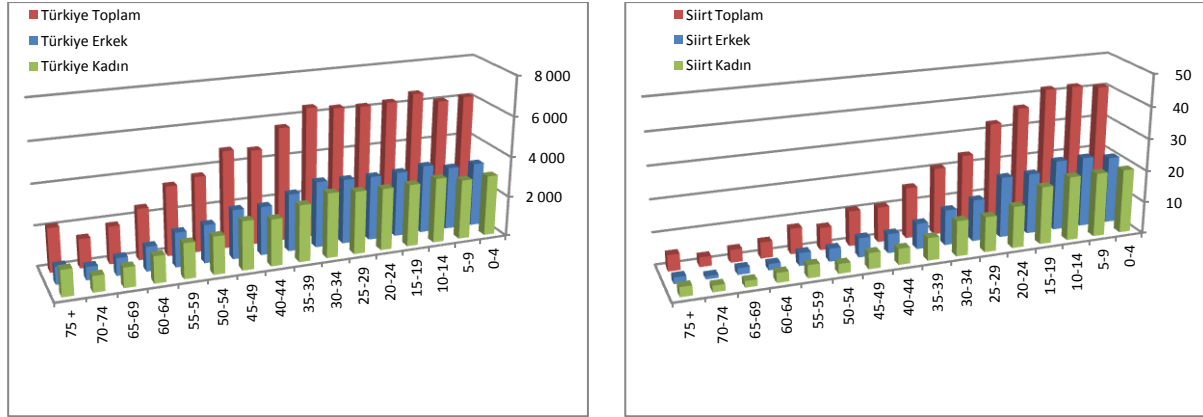
Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), TÜİK (2014)

Şekil 2.1 Siirt ilinin 2000 yılında yaşlara göre kişi sayısı

Kaynak: TÜİK (2014)

Şekil 2.2 İl, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus, 2011

Kaynak: TÜİK (2014)

	Türkiye Toplam	Türkiye Erkek	Türkiye Kadın	Siirt Toplam	Siirt Erkek	Siirt Kadın
Yaş grubu	74526	37431	37095	310	161	149
0-4	6186	3177	3009	41	21	20
5-9	6096	3131	2965	42	22	20
10-14	6604	3387	3217	42	22	20
15-19	6314	3233	3081	37	19	18
20-24	6251	3189	3062	33	19	13
25-29	6311	3212	3099	24	13	11
30-34	6466	3269	3196	21	11	11
35-39	5634	2837	2797	16	8	7
40-44	4691	2393	2298	11	6	5
45-49	4825	2424	2401	11	6	5
50-54	3733	1881	1853	7	4	3
55-59	3439	1706	1733	8	4	4
60-64	2530	1212	1317	5	2	3
65-69	1845	865	980	4	2	2
70-74	1437	643	794	3	1	2
75 +	2163	870	1293	5	2	3

Tablo 2.4 İl, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus, 2011

Kaynak: TÜİK (2014)

Özellikle Şekil 2.2 incelendiğinde Türkiye nüfusunun yaşlanma belirtileri görülmektedir. Buna karşın Siirt İli Tablo 2.5 ve Tablo 2.6da gösterildiği gibi, çocuk doğum hızı yüksek olması sebebi ile bölgeye liderlik yaparak Türkiye'nin yaşlanma nüfusuna destek çıkabilir. Türkiye'nin sosyal politikaları tarafından desteklenmesi durumunda Türkiye'nin sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilir olması için Siirt ve bölgesi kritik bir destek çözüm yaratabilir.

	Toplam kadın sayısı	Verilen sayıda çocuğa sahip kadın sayısı								Yaşayan çocuk sayısı
		0	1	2	3	4	5	6	7+	
Türkiye (x1000)	18054	1774	2710	4722	3336	2087	1369	797	1229	52264
Siirt	51260	5517	5385	6299	5623	5284	5110	4606	13280	223734
%Siirt/Türkiye	0.2839	0.311	0.199	0.133	0.169	0.253	0.373	0.577	1.08	0.4281
Siirt içi % pay		10.76	10.51	12.29	10.97	10.31	9.97	8.99	25.91	

Tablo 2.5 Yaşayan çocuk sayısına göre kadın nüfus, 2000

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı (TÜİK, 2014; 12 ve daha yukarı yaştaki evli, eşi ölmüş ve boşanmış kadın nüfusu)

İl	0-4 yaşta toplam çocuk sayısı	15-49 yaşta toplam kadın sayısı	Çocuk kadın oranı (%)
Toplam	6'186	19'935	310
Şırnak	66	103	638
Şanlıurfa	256	415	616
Siirt	41	71	575
Ağrı	72	126	569
Van	138	257	535
Muş	53	98	535
Bitlis	41	79	522
Batman	67	130	518
Mardin	93	189	489
Gaziantep	214	446	479

Tablo 2.6 İllere göre çocuk - kadın oranı, 2011 (bin)

Kaynak: TÜİK (2014).

İl	Hane (Bin)	Ortalama hanehalkı	Hanehalkı büyüklüğü (Bin)					Oran (%)				
			1	2	3	4	5 +	1	2	3	4	5 +
Toplam	19482	3.8	2291	3582	3848	4370	5391	11.8	18.4	19.8	22.4	27.7
Şırnak	56	7.6	4	3	4	4	42	6.4	6.0	6.2	7.5	73.9
Hakkari	34	7.2	2	2	2	3	26	4.9	5.1	6.8	8.9	74.4
Van	157	6.6	8	9	12	18	111	4.8	5.5	7.5	11.8	70.4
Siirt	45	6.5	3	3	4	5	30	6.4	7.1	8.7	11.5	66.4
Muş	62	6.5	4	4	5	6	43	6.4	6.8	7.3	9.9	69.6
Batman	80	6.4	5	5	6	9	55	6.2	6.2	7.8	11.3	68.5
Ağrı	83	6.4	5	5	6	8	59	5.9	6.2	7.1	10.1	70.8
Mardin	119	6.3	9	9	10	13	78	7.7	7.6	8.5	11.0	65.1
Şanlıurfa	273	6.2	19	19	23	31	181	7.0	6.9	8.3	11.5	66.3
Bitlis	53	6.1	3	4	5	6	35	6.5	7.6	8.8	11.9	65.2
Diyarbakır	260	5.9	16	18	25	36	165	6.2	7.0	9.7	13.8	63.4
Iğdır	35	5.2	3	3	4	6	19	8.2	9.7	11.4	16.2	54.5
Adıyaman	116	5.1	8	11	13	20	64	6.5	9.2	11.6	17.4	55.2
Bingöl	50	5.0	3	5	6	9	27	6.8	9.3	12.1	17.5	54.3
Kars	59	5.0	5	7	7	10	31	7.8	11.1	12.1	17.1	51.8
Gaziantep	365	4.7	27	37	47	73	181	7.4	10.1	12.8	20.1	49.6

Tablo 2.7 İllere ve Hanehalkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı, 2011 (devamı sonraki sayfada).

Kaynak: TÜİK (2014).

İl	Hane (Bin)	Ortalama hanehalkı	Hanehalkı büyüklüğü (Bin)					Oran (%)				
			1	2	3	4	5 +	1	2	3	4	5 +
Toplam	19482	3.8	2291	3582	3848	4370	5391	11.8	18.4	19.8	22.4	27.7
<i>Erzurum</i>	161	4.7	15	21	21	28	77	9.0	13.1	12.8	17.2	47.8
<i>Kahramanmaraş</i>	234	4.4	17	29	34	49	105	7.4	12.6	14.4	20.8	44.8
<i>Kilis</i>	28	4.4	3	4	4	5	12	10.3	14.4	13.1	17.7	44.5
<i>Ardahan</i>	24	4.3	2	4	3	4	10	9.6	16.6	14.6	16.9	42.2
<i>Hatay</i>	341	4.2	27	45	54	77	137	8.0	13.3	15.8	22.6	40.3
<i>Osmaniye</i>	113	4.2	8	15	18	26	45	7.3	13.5	16.1	23.3	39.8
<i>Malatya</i>	177	4.2	17	28	28	36	67	9.9	15.6	16.0	20.6	38.0
<i>Elazığ</i>	134	4.1	12	20	23	31	49	9.1	15.0	16.8	22.8	36.4
<i>Bayburt</i>	18	4.1	2	3	3	3	7	10.7	17.2	14.2	17.8	40.1
<i>Aksaray</i>	92	4.1	10	15	15	19	34	10.3	16.3	15.9	20.4	37.1
<i>Adana</i>	516	4.0	46	74	96	131	169	8.9	14.3	18.6	25.5	32.8
<i>Sakarya</i>	224	3.9	22	37	42	53	71	9.8	16.4	18.6	23.5	31.8
<i>Kayseri</i>	319	3.9	27	52	58	81	101	8.4	16.3	18.3	25.3	31.8
<i>Yozgat</i>	119	3.8	14	24	19	23	40	11.8	19.9	15.9	19.0	33.4
<i>Samsun</i>	322	3.8	34	61	59	69	99	10.5	18.9	18.5	21.4	30.7
<i>Sivas</i>	162	3.8	21	33	25	31	52	12.8	20.3	15.7	19.0	32.2
<i>Afyonkarahisar</i>	183	3.8	24	38	30	37	55	12.9	20.7	16.2	20.0	30.2
<i>Konya</i>	533	3.8	55	101	93	121	164	10.2	18.9	17.5	22.7	30.7
<i>Düzce</i>	90	3.8	10	16	17	21	27	10.9	17.8	18.7	22.9	29.7
<i>Tokat</i>	155	3.7	20	34	25	29	48	12.6	21.8	16.2	18.6	30.8
<i>Kocaeli</i>	421	3.7	38	69	91	110	113	9.0	16.4	21.5	26.2	26.9
<i>Niğde</i>	89	3.7	12	17	15	19	26	13.1	19.1	16.7	21.6	29.5
<i>Rize</i>	86	3.7	12	16	15	18	26	13.3	18.4	17.1	21.2	30.1
<i>Mersin</i>	450	3.7	51	82	94	110	114	11.3	18.1	20.9	24.4	25.3
<i>İstanbul</i>	3 700	3.6	447	614	799	910	931	12.1	16.6	21.6	24.6	25.2
<i>Trabzon</i>	205	3.6	28	39	36	43	59	13.6	19.1	17.6	21.1	28.7
<i>Ordu</i>	196	3.6	26	44	34	37	55	13.1	22.6	17.3	19.1	27.9
<i>Nevşehir</i>	78	3.6	10	17	14	17	21	12.3	21.6	17.8	21.3	27.0
<i>Gümüşhane</i>	35	3.6	6	7	5	6	10	16.6	21.4	15.0	17.5	29.5
<i>Bursa</i>	743	3.5	78	142	170	190	162	10.5	19.1	22.9	25.6	21.8
<i>Erzincan</i>	58	3.5	8	12	10	12	16	14.3	21.1	17.3	20.5	26.8
<i>Amasya</i>	91	3.5	11	22	17	19	23	12.2	23.9	18.4	20.6	24.9
<i>Zonguldak</i>	173	3.5	20	37	37	39	40	11.4	21.3	21.4	22.7	23.1
<i>Çorum</i>	153	3.5	20	37	27	31	38	13.2	23.9	17.9	20.4	24.6
<i>Bartın</i>	53	3.5	7	13	10	10	13	13.2	24.1	19.6	19.0	24.1
<i>Kırşehir</i>	63	3.4	8	14	12	14	15	12.5	22.0	19.3	22.0	24.1
<i>Karaman</i>	67	3.4	9	14	13	15	16	13.1	21.1	19.3	22.4	24.1
<i>Kırıkkale</i>	79	3.4	10	18	15	18	18	12.3	22.6	19.4	22.6	23.1
<i>Artvin</i>	48	3.4	7	11	9	9	12	15.0	23.7	18.3	18.8	24.1
<i>Antalya</i>	601	3.4	81	115	135	154	115	13.4	19.2	22.4	25.7	19.2
<i>Tekirdağ</i>	240	3.4	29	50	60	57	44	12.2	20.7	25.0	23.7	18.3
<i>Bolu</i>	79	3.3	11	19	15	17	17	13.6	23.7	19.6	21.3	21.7
<i>Kastamonu</i>	105	3.3	17	27	19	18	24	16.5	25.9	17.7	16.7	23.1
<i>Giresun</i>	124	3.3	20	30	22	22	29	16.4	24.3	17.5	18.1	23.7
<i>Ankara</i>	1 435	3.3	171	285	343	374	262	11.9	19.9	23.9	26.1	18.3
<i>Manisa</i>	397	3.3	50	91	90	95	72	12.5	22.9	22.7	23.8	18.1
<i>Uşak</i>	101	3.3	13	24	21	24	19	12.8	23.4	21.1	24.0	18.7
<i>Tunceli</i>	22	3.3	4	5	4	4	5	17.0	21.1	19.8	20.3	21.8
<i>Yalova</i>	62	3.3	10	14	13	14	12	15.8	21.8	20.9	22.2	19.4
<i>Kütahya</i>	168	3.3	23	41	34	37	32	13.9	24.6	20.2	22.2	19.1
<i>Denizli</i>	286	3.2	38	64	64	71	48	13.4	22.5	22.3	24.9	16.9
<i>Isparta</i>	124	3.2	18	30	24	28	23	14.8	24.2	19.8	22.4	18.8
<i>Karabük</i>	66	3.2	9	17	14	14	12	14.2	25.0	20.9	21.5	18.5

Tablo 2.7 İllere ve Hanehalkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı, 2011 (*devamı sonraki sayfada*).

Kaynak: TÜİK (2014).

İl	Hane (Bin)	Ortalama hanehalkı	Hanehalkı büyüklüğü (Bin)					Oran (%)				
			1	2	3	4	5 +	1	2	3	4	5 +
Toplam	19482	3.8	2291	3582	3848	4370	5391	11.8	18.4	19.8	22.4	27.7
İzmir	1 213	3.2	173	267	299	281	193	14.3	22.0	24.7	23.1	15.9
Bilecik	60	3.2	9	14	13	14	10	14.5	23.6	22.1	23.5	16.2
Çankırı	53	3.2	9	15	9	10	11	16.5	28.7	16.9	18.1	19.8
Sinop	63	3.2	11	18	11	10	12	17.3	28.5	17.9	16.6	19.6
Aydın	310	3.2	48	76	68	68	50	15.5	24.4	21.9	22.1	16.1
Edirne	124	3.1	18	32	31	25	18	14.6	26.0	25.3	19.8	14.3
Kırklareli	106	3.1	15	26	28	23	14	14.4	24.5	26.0	21.8	13.3
Muğla	271	3.0	46	63	62	63	36	17.1	23.3	22.7	23.4	13.4
Burdur	81	3.0	13	22	16	18	12	16.5	27.2	19.4	21.8	15.1
Eskişehir	257	3.0	46	64	59	54	34	18.0	24.9	22.8	21.1	13.2
Balıkesir	385	2.9	66	104	86	81	47	17.1	27.1	22.4	21.1	12.2
Çanakkale	166	2.8	30	47	40	34	15	17.8	28.5	24.1	20.3	9.3

Tablo 2.7 İllere ve Hanehalkı Büyüklüğüne Göre Hanehalkı Sayısı, 2011.

Kaynak: TÜİK (2014).

2000 yılında yapılan nüfus sayımında Siirt İli'ndeki kadınların Tablo 2.5de gösterildiği gibi %26 oranı 7 çocuk veya daha fazla çocuğa, %35 oranı 6 çocuk veya daha fazla çocuğa, %45 oranı 5 çocuk veya daha fazla çocuğa, %55 oranı 4 çocuk veya daha fazla çocuğa, %66 oranı 3 çocuk veya daha fazla çocuğa sahiptir. Türkiye'de kadınların sahip olduğu ağırlıklı çocuk ortalaması en az 2.815 çocuk iken bu sayı Siirt için 3.955 olmaktadır. Kısaca Siirt İlinde doğurganlık yüksek olmaktadır.

Tablo 2.6da gösterildiği gibi, Siirt İli kadın başına 0,575 çocuk ile Türkiye'de üçüncü en fazla kadın başına çocuk sayısı sırasındadır. Sıralamadaki diğer illere bakıldığında, sıralamadaki diğer illerin de Siirt İline mesafe olarak yakın iller olduğu görülmektedir.

Tablo 2.7de, 2011 yılı için illere ve hanehalkı büyüklüğüne göre hanehalkı sayısı incelendiğinde, 6.5 kişilik hanehalkı büyüklüğü ile Türkiye'de 4. sırada yer almaktadır. Beş veya daha fazla kişiden oluşan hane halkı oranı %66.4 ile 81 il arasından Siirt İli 7. sırada yer almaktadır. Tablo 2.7 sıralaması incelendiğinde Güneydoğu ve Doğu Anadolu İlleri üst sıralarda yer almaktadır.

2.2. İstihdam Piyasası

Siirt ili 81 il arasından Tablo 2.8de gösterildiği gibi, ortalama olarak %34 gibi çok düşük bir işgücüne katılma oranı ile 79. sırada, ortalama %20 gibi yüksek işsizlik oranı ile 3. sırada ve ortalama %27.2 gibi çok düşük bir istihdam oranı ile 79. sırada yer almaktadır.

İşgücüne Katılma Oranı				İşsizlik Oranı				İstihdam Oranı			
Oran (%)	Değişim Katsayısı (%)	%95 Güven Aralığı		Oran (%)	Değişim Katsayısı (%)	%95 Güven Aralığı		Oran (%)	Değişim Katsayısı (%)	%95 Güven Aralığı	
		Alt sınır	Üst sınır			Alt sınır	Üst sınır			Alt sınır	Üst sınır
34.0	2.0	32.7	35.3	20.0	10.1	16.1	24.0	27.2	3.6	25.3	29.1

Tablo 2.8 İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri, 2012

Kaynak: İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri, 2012, TÜİK (2014)

Bu düşük işgücüne katılma oranı için sebep incelendiğinde Tablo 2.9da Türkiye ortalamasına yakın olan kadınlar için ev işleri ile meşgul olmak çıkmakta, erkekler için ise eğitim faaliyetleri sebep olmaktadır. Tablo 2.4 ile birlikte incelendiğinde Türkiye'ye oranla genç olan Siirt İli nüfusu sebebi ile işgücüne katılma oranı düşük kalmaktadır. Bundan 10 yıl sonra eğitimlerini

tamamlayan özellikler $70 \times 0.548 = 38360$ erkek istihdam piyasasına girmek zorunda kalacaklardır. Bu sebeple, istihdam edilemeyen arz fazlası nüfus geçimini sağlamak için il dışında fırsatlar aramak zorunda kalabilmektedir. Ev işleri ile meşgul yüksek oranda olan kadınlara ekonomik katkı yapma imkanı sunulabilir (Mikro kredi).

	Ev işleri ile meşgul ⁽¹⁾		Eğitim/ öğretim		Emekli		hasta/ özürülü/ yaşlı		Diğer ⁽²⁾	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
<i>Türkiye</i>	0.4	71.2	36.1	13.3	42.0	4.5	14.3	8.8	7.2	2.2
<i>Siirt</i>	0.3	78.7	54.8	11.4	9.4	0.1	22.0	9.1	13.5	0.6

Tablo 2.9 İllere ve cinsiyete göre işgücüne dahil olmayan nüfus ve nedeni, 2011 (%).

Kaynak: TÜİK (2014)

(1) Kişinin evde yemek pişirme, bulaşık yıkama, temizlik yapma gibi ev işleriyle meşgul olmasının yanında ailede çocuklara, bakıma muhtaç yaşlılara ve hastalara bakması nedeniyle iş aramayanlar için de bu seçenek işaretlenmiştir.

(2) Kira, faiz vb. geliri olduğu için iş aramayanlar ile iş aramış ancak çalışmaya hazır olmayanlar da bu başlık altında toplanmıştır.

	Tarım		Sanayi		Hizmet	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
<i>Toplam</i>	16.4	40.4	32.0	13.7	51.6	45.9
<i>Siirt</i>	22.0	74.8	19.4	2.6	58.7	22.6

Tablo 2.10 İllere, cinsiyete ve üçlü kategoride ekonomik faaliyete göre istihdam edilen nüfus, 2011 (15 ve daha yukarı yaştaki nüfus, %).

Kaynak: TÜİK (2014)

		Toplam	% Siirt/Türkiye	Siirt	% pay	
	T	25 997 141	0.2991	77 745		
	K	9 429 736	0.3051	28 766		
İlmi ve teknik elemanlar serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler	E	1 248 704	0.2338	2 920	5.96	
	K	653 035	0.1444	943	3.28	
	Müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticileri	E	330 218	0.1396	461	0.94
		K	36 128	0.0443	16	0.06
	İdari personel ve benzeri çalışanlar	E	934 637	0.2438	2 279	4.65
		K	608 862	0.0471	287	1.00
	Ticaret ve satış personeli	E	1 386 104	0.1480	2 051	4.19
		K	217 209	0.0083	18	0.06
	Hizmet İşlerinde çalışanlar	E	1 675 925	0.6072	10 177	20.78
		K	263 477	0.0550	145	0.50
Tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar	E	5 459 399	0.3132	17 101	34.91	
	K	7 133 651	0.3806	27 153	94.39	
Tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar	E	5 517 930	0.2524	13 930	28.44	
	K	515 556	0.0390	201	0.70	
Bilinmeyen	E	14 488		60		
	K	1 818		3		

Tablo 2.11 Yapılan iş ve cinsiyete göre istihdam edilen nüfus, 2000

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı (TÜİK, 2014)

Tablo 2.10 incelendiğinde 2011 yılında kadınlar büyük çoğunlukla tarım sektöründe istihdam edilirken, erkeklerin hizmet sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Siirt İli'nde sanayi sektörünün fazla gelişmiş olmaması ileriki yıllarda bir önceki paragrafta açıklanan sebeplerden ötürü işsizlik artışına veya göçe sebep olabilecektir. Benzer rakamlar Tablo 2.11de 2000 yılı için de mevcuttur. Kadınlar tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışırken, erkekler tarım dışı üretim faaliyetlerinde ve ulaştırma makineleri kullanımında, hizmet işlerinde, tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde

çalışmaktadırlar. Tablo 2.12 detaylı bir şekilde Siirt İli ve İlçelerinde istihdam rakamlarını göstermektedir.

EFİS 1.1 Rev.		TÜRKİYE	TOPLAM	MERKEZ	AYDINLAR	BAYKAN	ERUH	KURTALAN	PERVARI	ŞİRVAN
<i>Toplam</i>	birim sayısı	1858191	3407	2312	11	278	102	421	186	97
	İstihdam	6497040	7670	5343	31	461	174	1184	314	163
<i>C Madencilik ve taşocaklığı</i>	birim sayısı	2410	2	2	-	-	-	-	-	-
	İstihdam	77027	(*)	(*)	-	-	-	-	-	-
<i>D İmalat</i>	birim sayısı	272482	339	258	1	23	5	32	15	5
	İstihdam	2183286	1035	556	(*)	40	7	(**)	30	17
<i>E Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı</i>	birim sayısı	4206	21	4	2	4	2	4	3	2
	İstihdam	96430	341	254	(*)	21	(*)	38	10	(*)
<i>F İnşaat</i>	birim sayısı	35749	28	25	-	-	-	1	2	-
	İstihdam	224874	480	476	-	-	-	(*)	(*)	-
<i>G Toptan ve perakende ticaret; motorlu taş. ve ev eşy. onarımı</i>	birim sayısı	867890	1863	1322	4	132	60	246	76	23
	İstihdam	1876525	3123	2315	7	186	83	390	114	28
<i>H Oteller ve lokantalar</i>	birim sayısı	174199	299	170	3	35	11	56	17	7
	İstihdam	545167	752	489	5	68	20	117	39	14
<i>I Ulaştırma, depolama ve haberleşme</i>	birim sayısı	270517	561	306	1	70	16	48	66	54
	İstihdam	612814	1182	(**)	(*)	103	31	184	84	70
<i>J Mali aracı kuruluşların faaliyetleri</i>	birim sayısı	14303	18	10	-	2	1	3	1	1
	İstihdam	183169	183	77	-	(*)	(*)	17	(*)	(*)
<i>K Gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri</i>	birim sayısı	95971	62	44	-	5	2	5	4	2
	İstihdam	339502	92	68	-	5	(*)	9	6	(*)
<i>M Eğitim</i>	birim sayısı	6695	10	9	-	-	-	1	-	-
	İstihdam	79129	81	(**)	-	-	-	(*)	-	-
<i>N Sağlık işleri ve sosyal hizmetler</i>	birim sayısı	33383	45	41	-	1	-	3	-	-
	İstihdam	101193	102	(**)	-	(*)	-	3	-	-
<i>O Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet faaliyetleri</i>	birim sayısı	80386	159	121	-	6	5	22	2	3
	İstihdam	177924	(**)	227	-	7	8	33	(*)	5

Tablo 2.12 İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması, ilçe ve ekonomik faaliyet kısımlarına göre yerel birim sayısı ve istihdam

Kaynak: TÜİK, 2014.

Daha önceki bölümlerde açıklandığı gibi Siirt İli'nde doğurganlık yüksek olmakta ve hane halkı büyüklüğü Türkiye ortalamasının üstünde seyretmektedir. Tablo 2.13da gösterildiği gibi Siirt İli oda başına düşen kişi sayısı açısından Türkiye ortalamasının çok üstünde 1.9 kişi ile 2. sırada yer almaktadır. Bu durum genç nüfus evlenmeye başladığında yeni konut ihtiyacını gündeme getirecektir. Tablo 2.14 bina kat sayısına göre dağılımı incelendiğinde binaların çoğunluğunun bir ve iki kat olduğu görülmektedir.

2011 yılı temel alındığında yapılmış konutlar odabaşına düşen kişi sayısını Türkiye ortalamasına çekememiştir. Yüksek doğurganlık ya artan kira fiyatlarına ya da göçe sebebiyet verecektir. Tablo 2.15 2008-2013 illere ve yıllara göre konut satış sayıları incelendiğinde doğum oranı Türkiye'den daha yüksek giden fakat konut satışları Türkiye'den düşük giden Siirt'te kiralık konut bulmada zorluk çıkabileceği veya kiraların yüksek olabileceği çıkarsamasını yapmak mümkün olmaktadır.

Tablo 2.16da binaların yapım tarihlerine bakıldığında 2001 ve sonrası yapılan bina sayısının düşüklüğü dikkate alınması gereken bir konudur. Bu durum kentsel dönüşüm projelerinin acilen başlatılması ve yeni bina yapımlarının zorunluluğuna işaret etmektedir. Bu yapılmazsa kira değerlerinin artışı ve Siirt İli'nin cazibesinin düşmesi söz konusu olacaktır.

İl	Oda başına düşen kişi sayısı
Türkiye	1.1
Şırnak	2.2
Siirt	1.9
Mardin	1.9
Ağrı	1.9
Muş	1.9
Van	1.9
Hakkari	1.9
Bitlis	1.9
Batman	1.8
Şanlıurfa	1.8
Diyarbakır	1.7

Tablo 2.13 İl ayrımında oda başına düşen kişi sayısı, 2011

Kaynak: TÜİK (2014)

Not: Salon dahil; mutfak, banyo ve tuvalet hariç

		Toplam	Siirt	
Bina kat sayısı	Toplam	1	3894	14
		2	3798	18
		3	2307	4
		4	2289	1
		5	2670	2
		6+	4497	7
	(%)	1	20.01809	29.98435
		2	19.52048	38.61689
		3	11.85808	7.99438
		4	11.76522	2.634267
		5	13.72272	4.913861
		6+	23.11541	15.85625
Ortalama kat sayısı		3.968	2.785	

Tablo 2.14 Siirt il ayrımında bina kat sayısına göre dağılımı, 2011 (Bin)

Kaynak: TÜİK (2014)

	2008 ⁽¹⁾	2009 ⁽¹⁾	2010 ⁽¹⁾	2011 ⁽¹⁾	2012 ⁽¹⁾	2013
Türkiye	427105	555184	607098	708275	701621	1157190
Siirt	907	1525	1289	1289	1027	1567
%	0.21	0.27	0.21	0.18	0.15	0.14

Tablo 2.15 İllere ve Yıllara Göre Konut Satış Sayıları, 2008-2013

Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM)

(1) İl merkezleri ve merkez ilçeleri kapsamaktadır. 2013 yılından itibaren tüm Türkiye kapsamakta.

Bina inşa yılı		
Toplam	1960 ve öncesi	809
	1961-1970	1 146
	1971-1980	2604
	1981-1990	3684
	1991-2000	4780
	2001 ve sonrası	4237
	Bilinmeyen	2195
	(%)	
(%)	1960 ve öncesi	4.16
	1961-1970	5.89
	1971-1980	13.38
	1981-1990	18.94
	1991-2000	24.57
	2001 ve sonrası	21.78
	Bilinmeyen	11.28

Tablo 2.16 Siirt il ayrımında bina inşa yılına göre dağılımı, 2011

Kaynak: TÜİK (2014)

Nitekim Tablo 2.17de 1980-2013 yılları arasında Türkiye ve Siirt İli'nin aldığı, verdiği göç, net göç ve net göç hızı incelendiğinde nüfusun önceleri güvenlik sebebi ile göç etmek zorunda kaldığı görülmektedir, fakat bu son yıllardaki göçün sebebinin daha sosyo-ekonomik sebepler olduğu çıkarılmasını doğurmaktadır. Bu durum Siirt İli'nin yüksek doğurganlık oranı sebebi ile oluşan genç nüfusa istihdam ya da eğitim gibi istihdam dışı tedbirlerle meşgale yaratılması zorunluluğunu doğurmaktadır.

Dönem		Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Net göç hızı (%)
Genel Nüfus Sayımları						
1975-1980	Türkiye	38395730	2700977	2700977	0	0.00
	Siirt	365173	17330	28252	-10922	-29.47
1980-1985	Türkiye	44078033	2885873	2885873	0	0.00
	Siirt	428080	18217	36449	-18232	-41.70
1985-1990	Türkiye	49986117	4065173	4065173	0	0.00
	Siirt	206834	10960	42271	-31311	-140.73
1995-2000	Türkiye	60752995	4788193	4788193	0	0.00
	Siirt	218773	17932	34994	-17062	-75.06
Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi						
2007-2008	Türkiye	71517100	2273492	0	0	0.00
	Siirt	299819	11870	12625	-755	-2.52
2008-2009	Türkiye	72561312	2236981	2236981	0	0.00
	Siirt	303622	8475	11797	-3322	-10.88
2009-2010	Türkiye	73722988	2360079	2360079	0	0.00
	Siirt	300695	8911	13973	-5062	-16.69
2010-2011	Türkiye	74724269	2420181	2420181	0	0.00
	Siirt	310468	10274	14228	-3954	-12.66
2011-2012	Türkiye	75627384	2317814	2317814	0	0.00
	Siirt	310879	8823	14628	-5805	-18.50
2012-2013	Türkiye	76667864	2534279	2534279	0	0.00
	Siirt	314153	10866	13339	-2473	-7.84

Tablo 2.17 Siirt İlinin Aldığı, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 1980-2013

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, 1980-2000 ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2008-2013

Dönem	Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Doğan bebek
2008-2009	303 622	8 475	11 797	-3 322	8 957
2009-2010	300 695	8 911	13 973	-5 062	8 901
2010-2011	310 468	10 274	14 228	-3 954	8 648
2011-2012	310 879	8 823	14 628	-5 805	8 655
2012-2013	314 153	10 866	13 339	-2 473	8 329

Tablo 2.18 Siirt İlinin Aldığı, Verdiği Göç, Net Göç, Net Göç Hızı ve Doğan bebek, 2008-2013

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, 1980-2000 ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2008-2013

Tablo 2.18 Siirt İli'nin aldığı, verdiği göç, net göç, net göç hızı ve doğan bebek sayısı incelendiğinde Siirt İli'nin ürettiği nüfusun ortalama yarısını her sene il dışına kaçırdığı görülmektedir.

Tablo 2.19 Siirt İli ilgili eğitim istatistikleri vermekte ve ekonomik kalkınma için eğitim altyapısının mevcut olduğu fikrini desteklemektedir. Tablo 2.19da bitirilen eğitim düzeyi, cinsiyet ve yaş grubuna göre nüfus incelendiğinde 2012 yılında Siirt nüfusunun %10 oranının okuma yazma bilmediği, %11.8 oranın lise mezunu, %4.7 oranın yüksekokul veya fakülte mezunu olduğu görülmektedir. Bu rakamların düşük olması yanıltıcı olmamalıdır, çünkü daha önceki bölümlerde açıklandığı gibi nüfusun çoğu genç ve ilköğretim çağındadır. Tablo 2.20de

sağlık personelinin dağılımı incelendiğinde, nüfusuna göre Siirt İlinin eksik sağlık personeline sahip olduğu görülmektedir.

Yaş grubu	Cinsiyet	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul mezunu	İlköğretim mezunu	Ortaokul veya dengi okul mezunu	Lise veya dengi okul mezunu	Yükseköğretim veya fakülte mezunu	Yüksek lisans mezunu	Doktora mezunu	Bilimleyen	Toplam
6-13	Erkek	11	33445		422						48	33926
	Kadın	41	31480		424						71	32016
14-17	Erkek	83	3065		12391		277				81	15897
	Kadın	344	4382		9954		163				125	14968
18-21	Erkek	205	1597		9765		5251	232			305	17355
	Kadın	902	3160		5501		2606	262			283	12714
22-24	Erkek	143	905		3185		4023	1163			179	9598
	Kadın	976	1960		2311		1494	718			269	7728
25-29	Erkek	342	1023	1156	2688	64	4198	2640	34	6	474	12625
	Kadın	1780	2101	2420	1677	59	1445	1485	30	5	301	11303
30-34	Erkek	322	707	2171	1940	595	2905	1925	124	7	230	10926
	Kadın	2132	1920	3462	1038	354	1028	744	47	11	232	10968
35-39	Erkek	201	421	2027	1468	560	1981	1007	84	27	172	7948
	Kadın	1398	1234	2831	753	379	538	295	18	16	142	7604
40-44	Erkek	228	347	1850	1307	681	1465	690	59	19	93	6739
	Kadın	1399	1142	1994	550	225	307	91	6	7	120	5841
45-49	Erkek	250	352	1821	1001	623	1254	398	43	15	58	5815
	Kadın	1711	1146	1596	275	173	178	60	6	6	137	5288
50-54	Erkek	253	373	1442	500	338	761	269	27	7	25	3995
	Kadın	1435	843	1073	139	82	109	34	3	3	88	3809
55-59	Erkek	360	429	1457	350	287	411	225	22	4	28	3573
	Kadın	1901	716	801	54	46	36	22	1	1	142	3720
60-64	Erkek	370	364	1033	158	199	247	125	6	4	38	2544
	Kadın	1976	471	449	19	33	25	17			122	3112
65 +	Erkek	2147	1216	1347	99	201	210	40	8	1	144	5413
	Kadın	5923	563	378	8	25	21	6		3	506	7433
Toplam		26833	95362	29308	57977	4924	30933	12448	518	142	4413	262858

Tablo 2.19 Bitirilen eğitim düzeyi, cinsiyet ve yaş grubuna göre nüfus - 2012

Kaynak: Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) veri tabanı (TÜİK, 2014).

	Türkiye	Siirt	Nüfusa göre olması gereken
<i>Toplam hekim</i>	129 772	368	532
<i>Uzman hekim</i>	70 103	174	287
<i>Pratisyen hekim</i>	38 877	194	159
<i>Asistan hekim</i>	20 792	-	85
<i>Diş hekimi</i>	21 404	33	88
<i>Hemşire</i>	134 906	462	553
<i>Sağlık memuru</i>	122 663	436	503
<i>Ebe</i>	53 466	179	219
<i>Eczacı</i>	26 571	68	109

Tablo 2.20 Sağlık personelinin dağılımı, 2012

Kaynak: Sağlık Bakanlığı (TÜİK, 2014)

Not: Devlet hesabına ve serbest çalışan tüm sağlık personelinin kapsar.

2.3. Ekonomik Göstergeler

Tablo 2.1de gösterildiği gibi Türkiye'nin %0.7 oranında bir alana sahip olan Siirt İli Tablo 2.21de gösterildiği gibi 2012 yılında Türkiye'deki toplam tarımsal alanın %0.38 oranında bir alanı tarım için kullanmaktadır.

		Toplam alan	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı		Sebze bahçeleri alanı	Meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanı	Süs Bitkileri Alanı
			Ekilen alan	Nadas			
2012	Türkiye	237 819 993	154 633 765	42 861 366	8 267 360	32 009 607	47 895
	Siirt	914 766	624 166	7 416	16 862	266 322	-
		0.3846	0.4036	0.0173	0.2040	0.8320	
2011	Türkiye	236 137 614	156 915 671	40 171 970	8 096 419	30 911 356	42 198
	Siirt	836 398	570'572	10 498	15 152	240 176	-
		0.3542	0.3636	0.0261	0.1871	0.7770	
2010	Türkiye	243 942 052	163 330 020	42 490 255	8 015 980	30 105 797	-
	Siirt	965 882	704 229	6 330	16 701	238 622	-
		0.3959	0.4312	0.0149	0.2083	0.7926	
2009	Türkiye	242 946 808	162 174 208	43 229 628	8 113 128	29 429 844	-
	Siirt	1 238 765	972 267	16 250	15 065	235 183	-
		0.5099	0.5995	0.0376	0.1857	0.7991	
2008	Türkiye	245 052 225	164 602 571	42 591 897	8 357 953	29 499 804	-
	Siirt	1 146 495	783 539	15 600	20 205	327 151	-
		0.4679	0.4760	0.0366	0.2417	1.1090	
2007	Türkiye	248 873 935	169 449 599	42 189 473	8 147 859	29 087 004	-
	Siirt	1 037 557	686 139	13 970	18 431	319 017	-
		0.4169	0.4049	0.0331	0.2262	1.0968	

Tablo 2.21 Tarım alanları, 2007-2012 (Dekar)

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014; Çayır ve mera alanları hariç)

	Kişi başına GSKD (TL)			
	TR	TRC3		Sıra
	Türkiye	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt		
2004 (1)	7307		2653	26
2005 (1)	8338		3348	25
2006 (1)	9632		4128	24
2007	10744		4426	24
2008	12020		4882	23
2009	11999		5482	23
2010	13406		6805	23
2011	15499		7861	23
Kişi başına GSKD (\$)				
2004 (1)	5103		1853	26
2005 (1)	6187		2484	25
2006 (1)	6686		2865	24
2007	8267		3405	24
2008	9384		3812	23
2009	7768		3549	23
2010	8926		4531	23
2011	9244		4688	23

Tablo 2.22 Kişi Başına Gayri Safi Katma Değer - İstatistik Bölge Birimleri Sınıflaması, Düzey 2, 2004-2011

Kaynak: TÜİK, Bölgesel Gayrisafi Katma Değer, 2004-2011 (TÜİK, 2014)

(1) Yenilenen yıl ortası nüfus projeksiyonları kullanılarak güncellenmiştir.

Tablo 2.22 incelendiğinde Siirt İli'nin içinde bulunduğu TRC3 bölgesi kişi başına Türkiye'nin en düşük katma değerleri ürettiği görülmektedir. 2001 yılında Siirt İli 1111\$ ile 81 İl arasında 61. sırada yer almakta ve Türkiye ortalaması olan 2146\$ kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla değerinin altında kalmaktadır.

Tablo 2.23 incelendiğinde, alan ve nüfus oranları dikkate alındığında Siirt ili ihracat ve ithalatta Türkiye içinde çok küçük bir orana sahiptir. 2013 yılında Siirt ili toplam 9560 bin

dolarlık ihracat gerçekleştirmiş ve yine aynı yıl toplam 8295 bin dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir.

Yıl		İhracat	İthalat
2013	Toplam	151 806 635	251 650 164
	Siirt	9 560	8 295
	%	0.0063	0.0033
2012	Toplam	152 461 737	236 545 141
	Siirt	6 226	21 419
	%	0.0041	0.0091
2011	Toplam	134 906 869	240 841 676
	Siirt	8 242	19 912
	%	0.0061	0.0083

Tablo 2.23 İllere Göre İhracat/ İthalat (Toplam Değer 000 \$)

Kaynak: TÜİK (2014), Firma vergi kimlik numaralarının bağlı olduğu ile göre

Siirt ilinin ekonomisi tarım, hayvancılık, el-sanatları ve kısmen de sanayiye dayanmaktadır. Bunlar alt başlıklar halinde takip eden biçimde özetlenebilir.

2.3.1. Hayvancılık

Siirt İlinin önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Tablo 2.24 Siirt İli'ndeki büyükbaş hayvan sayısını/ürünlerini ve yıllar içinde gelişimini göstermektedir. Siirt İli'nin yüzölçümü Tablo 2.1de gösterildiği gibi Türkiye'nin %0.7 oranında olmasına rağmen Tablo 2.25de gösterildiği gibi 2013 yılında büyükbaş hayvan sayısı/ürünleri olması gereken rakamların altındadır. Sığır (Yerli) üretimi nüfusuna uygun oranlardadır.

Hayvan Adı	Yıl	Yetişkin	Genç-Yavru	Toplam	Sağılan hayvan sayısı (baş)	Süt (Ton)
Sığır (Kültür)	2008	1903	489	2392	929	3251.85
	2009	2116	1147	3263	919	3215.275
	2010	3918	178	5698	1271	4448.85
	2011	4342	1877	6219	1624	5682.425
	2012	4342	1942	6284	1814	6347.425
	2013	3126	1088	4214	1587	5552.75
Sığır (Melez)	2008	3836	917	4753	1701	4421.3
	2009	3521	988	4509	1468	3816.15
	2010	4636	1458	6094	1954	5080.79
	2011	5899	1492	7391	2934	7627.36
	2012	6857	1718	8575	3392	8817.9
	2013	8148	1249	9397	4907	12757.55
Sığır (Yerli)	2008	17922	4014	21936	10841	14971.973
	2009	14670	3477	18147	7694	10625.483
	2010	8631	254	11171	4627	6389.197
	2011	9039	2621	1166	4735	6538.759
	2012	12972	3468	1644	6691	9240.064
	2013	8195	1494	9689	4494	6206.835

Tablo 2.24 Siirt İli Büyükbaş Hayvan Sayısı ve Hayvansal Üretim

Kaynak: Hayvancılık İstatistikleri Veri Tabanı TÜİK (2014)

2007 Yılından itibaren büyükbaş ve küçükbaş hayvanlara ait kesilen hayvan sayısı, et ve deri verileri hayvan yaş grupları ayrıntısında hesaplanmaktadır

Tablo 2.26da Siirt İli'ndeki küçükbaş hayvan sayısını/ürünlerini ve yıllar içinde gelişimini göstermektedir. Siirt İli'nin yüzölçümü ölçüsüne oranla Tablo 2.27de gösterildiği gibi 2013 yılında küçükbaş hayvan sayısı/ürünleri önemli oranlara sahiptir. Siirt İli kümes hayvanı sayısı önemli bir yere sahip olmadığı Tablo 2.28 de gösterilmiştir. Siirt İli arıcılık üretiminde Tablo 2.29de gösterildiği gibi toplam kovan ve bal üretiminde Türkiye'ye oranla 2.5 kat daha

fazla üretim yapmaktadır. Aynı durum Tablo 2.30de gösterilen at ve eşek üretimi için de geçerlidir, fakat katır üretimi yüzölçümünün 10 katı bir üretim rakamındadır.

Hayvan Adı		Yetişkin	Genç-Yavru	Toplam	Sağılan hayvan (baş)	Süt (Ton)
Sığır (Kültür)	Türkiye	4386066	1484990	5231156	2093971	8946131.18
	Siirt	3126	1088	4214	1587	5552.75
	%	0.0713	0.0733	0.0806	0.0758	0.0621
Sığır (Melez)	Türkiye	4654974	1326441	5614089	2226959	6531573.09
	Siirt	8148	1249	9397	4907	12757.55
		0.1750	0.0942	0.1674	0.2203	0.1953
Sığır (Yerli)	Türkiye	1806717	495753	2206548	822587	1177304.84
	Siirt	8195	1494	9689	4494	6206.835
		0.4536	0.3014	0.4391	0.5463	0.5272

Tablo 2.25 Türkiye ve Siirt İli Hayvan Sayısı ve Hayvansal Üretim, 2013
Kaynak: Hayvancılık İstatistikleri Veri Tabanı TÜİK (2014)

Hayvan Adı	Yıl	Yetişkin	Genç-Yavru	Toplam	Sağılan hayvan sayısı (baş)	Süt (Ton)	Kırkılan hayvan sayısı (baş)	Yün kıl tiftik (ton)
Koyun (Yerli)	2008	255820	10785	36367	121016	8108.089	36367	785.527
	2009	194979	101631	29661	107615	7210.202	29661	640.678
	2010	293116	11407	407186	147903	9909.533	407186	879.522
	2011	275835	103858	379693	145359	9739.053	379693	820.137
	2012	354532	116435	470967	187674	12574.158	470967	1017.289
	2013	441643	97872	539515	276466	18523.205	539515	1165.352
Keçi(Kıl)	2008	103280	4552	1488	24087	2625.483	10328	51.64
	2009	81321	51539	13286	28742	3132.84	81321	40.661
	2010	207315	8807	295385	104964	11441.125	207315	103.658
	2011	183165	8709	270255	95204	10377.247	183165	91.583
	2012	213617	84285	297902	112183	12227.959	213617	106.809
	2013	271474	75135	346609	158423	17268.075	322588	161.294
Keçi(Tiftik)	2008	4355	1695	605	1596	30.324	4355	7.273
	2009	4417	258	6997	1427	27.111	4417	7.376
	2010	10530	311	1364	6175	117.325	1053	17.585
	2011	7372	1636	9008	5056	96.062	7372	12.311
	2012	7780	4332	12112	5453	103.607	778	12.993
	2013	9240	4509	13749	6649	126.332	12479	20.84
Koyun (Merinos)	2008	33000	38	71	651	325.5	71	213

Tablo 2.26 Siirt İli Küçükbaş Hayvan Sayısı ve Hayvansal Üretim
Kaynak: Hayvancılık İstatistikleri Veri Tabanı TÜİK (2014)

Hayvan Adı		Yetişkin	Genç-Yavru	Toplam	Sağlan hayvan sayısı (baş)	Süt (Ton)	Kırkılan hayvan sayısı (baş)	Yün kıl tiftik (ton)
Koyun (Yerli)	Türkiye	21166970	5788465	26756436	12222976	1062273.9	26756436	49236.29
	Siirt	441643	97872	539515	276466	18523.205	539515	1165.352
	%	2.0865	1.6908	2.0164	2.2619	1.7437	2.0164	2.3669
Keçi (Kıl)	Türkiye	6748815	1973124	8083038	3747925	413444.45	6476478	4901.662
	Siirt	271474	75135	346609	158423	17268.075	322588	161.294
	%	4.0225	3.8079	4.2881	4.2270	4.1766	4.9809	3.2906
Keçi (Tiftik)	Türkiye	126844	37816	164507	63906	2299.148	151464	260.229
	Siirt	9240	4509	13749	6649	126.332	12479	20.84
	%	7.2845	11.9235	8.3577	10.4043	5.4947	8.2389	8.0083

Tablo 2.27 Türkiye ve Siirt İli Küçükbaş Hayvan Sayısı ve Hayvansal Üretim, 2013

Kaynak: Hayvancılık İstatistikleri Veri Tabanı TÜİK (2014)

Hayvan Adı	Yıl	Mevcut sayı	Yumurta Sayısı (1000)	Hayvan Adı	Yıl	Mevcut sayı	Yumurta Sayısı (1000)
Et Tavuğu	2008	1730	0	Kaz	2008	2375	0
	2009	20850			2009	1895	
	2010	20100			2010	1865	
	Türkiye (2013)	177432745			2011	1405	
Yumurta Tavuğu	2008	56450	5197	2012	1252	0	
	2009	49790	3913	2013	1330		
	2010	83600		Türkiye (2013)	755286		
	2011	88050	0	Ördek	2008	2985	0
	2012	88445			2009	986	
2013	83295		2010		1105		
Türkiye (2013)	88720709		2011		1225		
Hindi	2008	11135	0	2012	1120	0	
	2009	11703		2013	1140		
	2010	12525		Türkiye (2013)	367821		
	2011	11670	0				
	2012	8570					
2013	8310						
Türkiye (2013)	2925473						

Tablo 2.28 Siirt İli Kümes Hayvanı Sayısı ve Hayvansal Üretim

Kaynak: Hayvancılık İstatistikleri Veri Tabanı TÜİK (2014)

Yıl	Arıcılık yapan köy sayısı(adet)	Arıcılık yapan işletme sayısı(adet)	Yeni kovan sayısı	Eski kovan	Toplam kovan	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)
2008	143	-	78456	19655	98111	601,482	8,152
2009	159	-	28896	3029	31925	377,118	35,841
2010	142	-	47603	24551	72154	461,438	125,48
2011	147	-	55038	29987	85025	1318,874	21,389
2012	145	-	57709	31864	89573	1350,42	24,467
2013	-	682	74884	43740	118624	1779,05	21,113
% Siirt		0.853	1.159	23.867	1.786	1.878	0.497
Türkiye (2013)		79934	6458083	183265	6641348	94694,00	4241,000

Tablo 2.29 Siirt İli Arıcılık Üretimi

Kaynak: Hayvancılık İstatistikleri Veri Tabanı TÜİK (2014)

Hayvan Adı	Yıl	Yetişkin (baş)	Genç-Yavru (baş)	Toplam
At	2008	1539	554	2093
	2009	939	470	1409
	2010	885	314	1199
	2011	885	293	1178
	2012	1096	331	1427
	2013	1152	367	1519
	% Siirt	1.075	1.262	1.115
Türkiye (2013)	107129	29080	136209	
Katır	2008	2296	1890	4186
	2009	1102	657	1759
	2010	1529	840	2369
	2011	1673	936	2609
	2012	2020	1007	3027
	2013	2157	1059	3216
	% Siirt	6.678	7.866	7.027
Türkiye (2013)	32299	13463	45762	
Eşek	2008	1755	920	2675
	2009	1344	644	1988
	2010	2166	772	2938
	2011	2316	845	3161
	2012	2015	821	2836
	2013	1987	806	2793
	% Siirt	1.430	1.896	1.539
Türkiye (2013)	138916	42506	181422	

Tablo 2.30 Siirt İli Tek Tırnaklı Üretimi

Kaynak: Hayvancılık İstatistikleri Veri Tabanı TÜİK (2014)

Ürün adı	Yıl	Ekilen alan(dekar)	Hasat edilen alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim(kg/da)	%Siirt Türkiye
Buğday (Durum)	2009	244.469	241.889	69.708	288	
	2010	215.891	215.661	52.522	244	
	2011	181.780	181.780	48.033	264	
	2012	155.825	155.825	41.957	269	
	2013	152.388	152.388	48.379	317	
	Türkiye (2013)	12.786.000	12.784.399	4.075.000	319	1,1872
Fiğ (Yeşil Ot)	2009	143.215	143.115	47.509		
	2010	98.471	97.971	48.277	493	
	2011	73.871	73.871	39.810	539	
	2012	82.805	82.032	36.925	450	
	2013	60.828	60.828	33.145	545	
	Türkiye (2013)	4.990.430	4.957.688	4.492.466	906	0,7378
Mercimek (Kırmızı)	2009	18.077	18.077	5.651	313	
	2010	16.581	16.545	3.020	183	
	2011	29.748	29.748	4.660	157	
	2012	81.917	81.917	14.331	175	
	2013	58.816	58.816	8.266	141	
	Türkiye (2013)	2.605.000	2.604.740	395.000	152	2,0927

Tablo 2.31 Siirt İli'nin Önemli Tahıl ve Bitkisel Ürünleri

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014).

2.3.2 Tarım

Siirt İli'nin önemli tahıl ve bitkisel ürünleri olan Buğday (Durum), Fiğ (Yeşil Ot) ve Mercimek (Kırmızı) Tablo 2.31da gösterilmiş. Siirt İlinin yüzölçümüne göre daha düşük miktarda üretilen arpa (diğer), buğday (diğer), burçak (dane), burçak (kuru ot), burçak (yesil ot), çeltik, fasulye (kuru), fiğ (dane), fiğ (kuru ot), korunga (kuru ot), korunga (yeşil ot), mısır

(dane), mısır (silajlık), nohut, pamuk (kütü), pamuk (lif), pamuk tohumu (çiğit), susam, tütün, yonca (kuru ot), yonca (yeşil ot) Tablo 2.32de gösterilmiştir. Tablo 2.33 ilin sebze üretimini göstermektedir ve ilin yüzölçümü dikkate alındığında miktar olarak yüksek olmamaktadır.

Ürün adı	Yıl	Ekilen alan(dekar)	Hasat edilen alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim(kg/da)	% Siirt Türkiye
Arpa (Diğer)	2009	94.273	93.903	22.593	241	
	2010	68.715	68.715	16.746	244	
	2011	33.240	33.240	8.333	251	
	2012	27.697	27.697	6.171	223	
	2013	19.039	19.039	3.759	197	
	Türkiye (2013)	25.420.500	25.390.996	7.340.000	289	0,0512
Buğday (Diğer)	2009	408.314	406.942	97.378	239	
	2010	271.866	271.425	64.323	237	
	2011	219.424	219.424	50.363	230	
	2012	233.396	233.396	60.418	259	
	2013	232.681	232.676	60.572	260	
	Türkiye (2013)	64.940.000	64.718.323	17.975.000	278	0,3370
Burçak (Dane)	2009	20	20	2	100	
	Türkiye (2013)	50.447	49.272	4.885	99	
Burçak (Kuru Ot)	2009	0	0	5.300		
	Türkiye (2013)					
Burçak (Yeşil Ot)	2009	53	53	23.850		
	2010	10	10	7	700	
	2011	10	10	7	700	
	2012	12	12	7	583	
	2013	10	10	7	700	
	Türkiye (2013)	71.411	71.269	54.566	766	0,0128
Çeltik	2010	5	5	3	600	
	2011	8	8	7	875	
	2012	1	1	0	0	
	Türkiye (2013)	1.105.924	1.105.924	900.000	814	
Fasulye (Kuru)	2009	9	9	3	333	
	2010	20	20	8	400	
	2011	22	22	9	409	
	2012	21	21	8	381	
	2013	25	25	10	400	
	Türkiye (2013)	847.630	846.912	195.000	230	0,0051
Fiğ (Dane)	2009	11.220	11.220	1.607	143	
	Türkiye (2013)	902.307	899.835	114.218	127	
Fiğ (Kuru Ot)	2009	0	0	46.416		
	Türkiye (2013)					
Korunga (Kuru Ot)	2009	0	0	10.027		
	Türkiye (2013)	1.914.391	1.898.469	1.630.572	859	
Korunga (Yeşil Ot)	2009	22.445	22.425	10.030		
	2010	8.284	8.284	1.140	138	
	2011	8.230	8.230	4.924	598	
	2012	9.819	9.728	4.869	501	
	2013	10.465	10.465	5.686	543	
	Türkiye (2013)	1.914.391	1.898.469	1.630.572	10214	0,3487

Tablo 2.32 Siirt İli'nin Diğer Tahıl ve Bitkisel Ürünleri (devamı sonraki sayfada).

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014).

Ürün adı	Yıl	Ekilen alan(dekar)	Hasat edilen alan(dekar)	Üretim(ton)	Verim(kg/da)	% Siirt Türkiye
Mısır (Dane)	2009	11.029	11.029	8.530	773	
	2010	4.851	4.694	3.937	839	
	2011	4.912	4.912	3.882	790	
	2012	14.100	14.100	12.098	858	
	2013	14.049	14.049	12.714	905	
	Türkiye (2013)	6.599.980	6.592.221	5.900.000	895	0,2155
Mısır (Silajlık)	2009	9.869	9.869	10.001	1.013	
	2010	2.898	2.898	11.014	3.801	
	2011	2.611	2.611	9.324	3.571	
	2012	4.011	4.011	14.724	3.671	
	2013	8.911	8.911	33.673	3.779	
	Türkiye (2013)	3.885.092	3.881.647	17.835.115	4.595	0,1888
Nohut	2009	4.668	4.618	627	136	
	2010	4.130	4.125	464	112	
	2011	3.575	3.575	392	110	
	2012	3.700	3.700	470	127	
	2013	3.344	3.344	427	128	
	Türkiye (2013)	4.235.570	4.188.887	506.000	121	0,0844
Pamuk (Kütlü)	2009	4.066	4.066	1.354	333	
	2010	4.700	4.700	2.028	431	
	2011	5.641	5.641	2.413	428	
	2012	2.600	2.600	1.092	420	
	2013	2.512	2.512	1.131	450	
	Türkiye (2013)	4.508.900	4.508.900	2.250.000	499	0,0503
Pamuk (Lif)	2009	4.066	4.066	501	123	
	2010	4.700	4.700	772	164	
	2011	5.641	5.641	893	158	
	2012	2.600	2.600	404	155	
	2013	2.512	2.512	443	176	
	Türkiye (2013)	4.508.900	4.508.900	877.500	195	0,0505
Pamuk Tohumu (Çiğit)	2009	4.066	4.066	802	197	
	2010	4.700	4.700	1.200	255	
	2011	5.641	5.641	1.428	253	
	2012	2.600	2.600	647	249	
	2013	2.512	2.512	648	258	
	Türkiye (2013)	4.508.900	4.508.900	1.287.000	285	0,0503
Susam	2009	115	115	12	104	
	Türkiye (2013)	248.070	247.849	15.457	62	
Tütün	2010	23	23	4	174	
	2011	10	10	3	300	
	2012	90	90	18	198	
	2013	153	153	14	92	
	Türkiye (2013)	1.362.329	1.362.329	90.000	66	0,0156
Yonca (Yeşil Ot)	2009	425	375	250		
	2010	7.807	7.807	6.005	769	
	2011	8.590	8.590	6.788	790	
	2012	9.972	9.878	6.483	656	
	2013	10.700	10.700	7.088	662	
	Türkiye (2013)	6.286.419	6.264.502	12.616.178	2.014	0,0562

Tablo 2.32 Siirt İli'nin Diğer Tahıl ve Bitkisel Ürünleri

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014).

Ürün adı	Yıl	Ekilen Alan(Dekar)	Üretim(Ton)	% Siirt Türkiye
Acur	2009	250	500	1,7930144
	Türkiye (2012)	17 258	27 886	
Biber (Dolmalık)	2009	445	319	0,246338
	2010	1 050	822	
	2011	1 005	761	
	2012	1 136	944	
	Türkiye (2012)	157 876	383 213	
Biber (Sivri)	2009	1 410	1 116	0,089379
	2010	1 090	890	
	2011	1 025	785	
	2012	1 064	814	
	Türkiye (2012)	330 647	910 725	
Balkabağı	2010	4	6	0,005341
	2011	2	3	
	2012	3	5	
	Türkiye (2012)	41 506	93 612	
Domates (Sofralık)	2009	4 250	7 530	0,120707
	2010	5 205	9 575	
	2011	4 560	8 430	
	2012	5 130	9 292	
	Türkiye (2012)	1 282 398	7 697 961	
Fasulye (Taze)	2009	70	37	0,005475
	2010	50	18	
	2011	51	20	
	2012	96	34	
	Türkiye (2012)	528 506	621 036	
Hıyar (Sofralık)	2009	910	1 040	0,198053
	2010	2 200	3 566	
	2011	1 820	2 948	
	2012	1 980	3 175	
	Türkiye (2012)	309 343	1 603 110	
Hıyar (Turşuluk)	2009	120	180	
Kabak (Sakız)	2009	75	150	
Karpuz	2009	1 550	3 100	0,12197
	2010	1 685	3 378	
	2011	1 545	3 238	
	2012	2 280	4 906	
	Türkiye (2012)	977 322	4 022 296	
Ispanak	2009	335	508	0,02385
	2010	50	73	
	2011	40	60	
	2012	35	53	
	Türkiye (2012)	184 899	222 225	
Kavun	2009	4 090	8 339	0,558955
	2010	3 785	7 246	
	2011	4 155	8 197	
	2012	4 775	9 439	
	Türkiye (2012)	796 417	1 688 687	
Patlıcan	2009	1 145	1 565	0,273369
	2010	1 170	2 085	
	2011	1 045	1 891	
	2012	1 198	2 185	
	Türkiye (2012)	246 638	799 285	

Tablo 2.33 Siirt İli'nin Sebze Ürünleri (devamı sonraki sayfada).

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014).

Ürün adı	Yıl	Ekilen Alan(Dekar)	Üretim(Ton)	% Siirt Türkiye
Marul (Kıvrıkcık)	2009	50	25	
Marul (Göbekli)	2009	65	33	
	2010	25	16	
	2011	21	13	
	2012	24	16	0,007787
	Türkiye (2012)	98 946	205 463	
Maydonoz	2009	80	17	
	2010	25	17	
	2011	25	17	
	2012	24	15	0,026495
	Türkiye (2012)	48 681	56 614	
Nane	2010	11	8	
	2011	11	9	
	2012	12	9	0,07144
	Türkiye (2012)	10 469	12 598	
Soğan (Taze)	2009	120	240	
	2010	76	138	
	2011	73	129	
	2012	98	173	0,114624
	Türkiye (2012)	97 516	150 928	
Soğan (Kuru)	2009	30	36	
	2010	260	368	
	2011	170	255	
	2012	187	233	0,013423
	Türkiye (2012)	722 319	1 735 857	
Sarımsak (Taze)	2009	70	21	
Sarımsak (Kuru)	2010	15	7	
	2011	12	6	
	2012	13	5	0,006295
	Türkiye (2012)	117 936	79 433	
Tere	2012	2		0
	Türkiye (2012)	4 447	4 476	

Tablo 2.33 Siirt İli'nin Sebze Ürünleri

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014).

Siirt İli'nin meyveler içecek ve baharat bitkileri Tablo 2.35de incelendiğinde Siirt'te armut, ayva, badem, antep fıstığı, elma (diğer), çilek, dut, ceviz, incir, erik, kayısı, fındık, kiraz, şeftali (diğer), nar, üzüm (sofralık-çekirdekli), üzüm (sofralık-çekirdeksiz), üzüm (kurutmalık-çekirdekli), trabzon hurması, üzüm (sofralık-çekirdeksiz) üretilmektedir. Bu ürünler içinden fıstık ve nar Türkiye içinde önemli üretim oranına sahip olmaktadır. Siirt'te Tablo 2.34te gösterildiği gibi serada domates üretimi de yapılmaktadır.

Ürün adı	Yıl	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim(Ton)
Domates	2010	25	450
	2011	25	450
	2012	25	439
	2013	47	940

Tablo 2.34 Siirt İli'nin Örtüaltı Sebze Üretimi

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014).

Ürün adı	Yıl	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı	% Siirt/Türkiye
Armut	2008	530	332	13	24800	3450	28250	
	2009	500	325	14	22850	2600	25450	
	2010	61	78	11	6920	1708	8628	
	2011	43	73	13	5640	1733	7373	
	2012	38	70	13	5397	1736	7133	
Türkiye (2012)	232233	442646	43	10220294	2371427	12591721	0,0158	
Ayva	2008	90	59	16	3700	0	3700	
	2009	85	57	16	3550	0	3550	
	2010	60	54	13	4200	225	4425	
	2011	40	42	15	2810	232	3042	
	2012	35	43	16	2690	231	2921	
Türkiye (2012)	56570	136577	43	3212780	588170	3800950	0,0315	
Badem	2008	720	119	9	13700	6315	20015	
	2009	842	353	43	8250	6435	14685	
	2010	2475	443	7	59115	10990	70105	
	2011	2355	480	8	58800	10795	69595	
	2012	2394	377	6	59010	11102	70112	
Türkiye (2012)	235547	80261	17	4679833	3242945	7922778	0,4697	
Antep Fıstığı	2008	274500	5205	6	920750	3121878	4042628	
	2009	182500	11513	6	2075750	1960250	4036000	
	2010	205050	11128	5	2416500	2395100	4811600	
	2011	209996	12617	5	2572500	1532235	4104735	
	2012	234386	17478	6	2846500	1754500	4601000	
Türkiye (2012)	2835517	150000	4	37150045	12428352	49578397	11,6520	
Elma (Diğer)	2008	380	181	12	14650	200	14850	
	2009	760	252	17	15050	200	15250	
	2010	122	147	14	10280	1225	11505	
	2011	107	139	17	8380	525	8905	
	2012	78	120	17	7120	802	7922	
Türkiye (2012)	280844	443440	40	11128286	7657915	18786201	0,0271	
Çilek	2008	5	1	200	5	0	5	
	2009	5	1	200	5	0	5	
Dut	2008	250	407	19	22000	2850	24850	
	2009	240	610	31	19410	2600	22010	
	2010	85	36	6	6165	500	6665	
	2011	65	37	7	5460	525	5985	
	2012	62	41	8	5412	508	5920	
Türkiye (2012)	127928	351834	2750	127928	0	127928	0,0117	
Ceviz	2008	1675	239	25	9660	2220	11880	
	2009	225	504	27	18783	693	19476	
	2010	220	104	19	5360	1120	6480	
	2011	220	114	23	5060	870	5930	
	2012	224	161	30	5330	1199	6529	
Türkiye (2012)	552019	203212	34	5977397	4541958	10519355	0,0792	
İncir	2008	250	274	13	21700	10500	32200	
	2009	245	403	21	19410	9700	29110	
	2010	238	111	6	18080	5390	23470	
	2011	223	102	6	16880	5647	22527	
	2012	208	100	6	16755	5662	22417	
Türkiye (2012)	491752	275002	29	9455874	933169	10389043	0,0364	

Tablo 2.35 Siirt İli'nin Meyveler İçecek ve Baharat Bitkileri (CPA Sınıflamasına göre, devamı sonraki sayfada)
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014).

Ürün adı	Yıl	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama	Meyve veren yaşta ağaç sayısı	Meyve vermeyen yaşta ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı	% Siirt/Türkiye
Erik	2008	200	101	10	9950	420	10370	0,0197
	2009	175	101	10	9975	300	10275	
	2010	60	55	10	5275	350	5625	
	2011	60	57	11	4995	250	5245	
	2012	57	59	12	4915	344	5259	
	Türkiye (2012)	193304	300046	37	8187640	1794829	9982469	
Kayısı	2008	125	61	11	5600	800	6400	0,0061
	2009	120	69	13	5450	750	6200	
	2010	55	62	14	4300	1500	5800	
	2011	35	69	16	4315	1250	5565	
	2012	135	46	11	4220	1372	5592	
	Türkiye (2012)	1140516	760000	54	14133634	2530170	16663804	
Fındık	2008	0			0	5000	5000	
	2009	0			0	5000	5000	
Kiraz	2008	200	27	4	6750	0	6750	0,0147
	2009	210	38	5	7750	0	7750	
	2010	396	89	8	11535	20409	31944	
	2011	396	76	7	11185	20410	31595	
	2012	349	69	7	9899	19020	28919	
	Türkiye (2012)	744138	470887	28	16916568	7264177	24180745	
Şeftali (Diğer)	2008	195	109	15	7200	2050	9250	0,0088
	2009	150	103	16	6530	340	6870	
	2010	50	43	14	3135	320	3455	
	2011	40	44	14	3135	190	3325	
	2012	28	48	15	3210	354	3564	
	Türkiye (2012)	397158	543924	42	12802640	3003220	15805860	
Nar	2008	29550	3494	18	199000	454100	653100	1,1157
	2009	27940	1685	13	128350	414800	543150	
	2010	5600	3787	30	126850	20400	147250	
	2011	5246	4260	29	144500	22100	166600	
	2012	5778	3516	24	146950	27970	174920	
	Türkiye (2012)	269024	315150	31	10011871	5789933	15801804	
Üzüm (Sofralık-Çekirdekli)	2008	18080	6162	341	18080	0	18080	0,7819
	2009	20435	14818	725	20435	0	20435	
	2010	24150	16500	683	24150	0	24150	
	2011	21350	12260	574	21350	0	21350	
	2012	22550	12665	562	22550	0	22550	
	Türkiye (2012)	2272788	1619849	713	2272788	0	2272788	
Üzüm (Sofralık-Çekirdeksiz)	2008	10		0	10	0	10	
	2009	10		0	10	0	10	
Üzüm (Kurutmalık-Çekirdekli)	2008	391	18	46	391	0	391	
	2009	741	125	169	741	0	741	
Trabzon Hurması	2008	0	16	40	400	150	550	
	2009	0	17	43	400	150	550	
Üzüm (Sofralık-Çekirdeksiz)	2008	10		0	10	0	10	
	2009	10		0	10	0	10	

Tablo 2.35 Siirt İli'nin Meyveler İçecek ve Baharat Bitkileri (CPA Sınıflamasına göre)

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (TÜİK, 2014).

2.3.3 Orman Varlığı

Siirt İli'nde değişik ağaç türlerinin oluşturduğu ve değişik amaçlarla kullanılan toplam arazi büyüklüğünün %35ini oluşturan, 218.871 ha ormanlık arazi mevcuttur. Güneydoğu Anadolu

iklim bölgesi içinde olması sebebi ile bu iklim özelliklerine göre orman yapısı vardır. Siirt İli'nde az sayıda meşe ağaçları, dikencik ardıcı, karaçalı, bittim ve vadi tabanlarında dere yataklarının çevresinde yalangoz, dişbudak, çınar ve söğüt türleri yer almaktadır (Amcalar, 2014).

2.3.4 Bitkiler

Siirt İlinde görülen endemik bitkiler Tablo 2.36da mevcuttur.

Aelotliripidae Familyası (tek cins ve 3 tür)	Juncaceae (Hasirotugiller; tek tür)
Alkanna Froedinii	Labiatae Nepeta Optusicrena
Alkanna Trichophila	Labidae Familyası (tek cins ve 3 tür)
Allium amerioides	Lachnidae Familyası (2 cins ve 2 tür)
Alliuxxi variegatum	Lamiaceae Ajuga xylorrhiza Nepata haytopii
Alydidae Familyası (2 cins ve 2 tür)	Lathyrus ttachvcarpus
Anthocoridae Familyası (2 cins ve 4 tür)	Liliaceae Allium Armenum
Aphalanda Familyası (Agonosceca targionii)	Liliaceae
Aphididae Familyası (8 cins ve 12 tür)	Lygaeidae Familyası (7 cins ve 11 tür)
Apiaceae	Magnoliophytina (Dicotyledonae)
Araceae (Yılanyastığıgiller) (2 cins ve 2 tür)	Malvaceae Alcea fasciculiflora
Asteraceae Centaurea Chaldaeorum	Miridae Familyası (17 cins ve 23 tür)
Asteraceae Centaurea sclerolepis. Liliatae (Monocotyledoneae)	Monocotyledoneae(Liliopsida)
Astragalus Decurrens	Ophrys Bornmuelleri Subsp.Carduchorum
Astragalus Delanensis	Oplrysbornmuelleri ssp. Carduchorum
Astragalus Ermineus	Orchidaceae Ophrys Cilicica
Astragalus Mukusiensis	Orchidaceae
Astragalus Ocephalus Subsp. Stacbyophorus	Orchidaceae (Salepgiller; cins ve 13 tür)
Berytidae Familyası (Berytinus montivagus)	Pentatomidae Familyası (11 cins ve 16 tür)
Boraginaceae Onosma Davisii	Plumbaginaceae Acantholimon Calverti
Boraginaceae Paracaryum kirkistanicum	Poaceae (Buğdaygiller; 32 cins ve 49 tür)
Brassicaceae	Pseudococidae Familyası (Pseudococcus citri)
Brochidae Familyası (4 cins ve 14 tür)	Rbynchocorys Kurdica
Caryophyllaceae Arenaria sabulinea	Reduviidae Familyası (7 cins ve 11 tür)
Caryophyllaceae Silene Capitellata	Rhopalidae Familyası (8 cins ve 11 tür)
Cercopidae Familyası (3 cins ve 4 tür)	Rosaceae Alchemilla Buseriana
Cereanbyci Familyası*	Rubiaceae Galium Davisii
Chait ophoridae Familyası (Chaitophorus leucomelos)	Scarabaeidae Familyası (6 cins ve 14 tür)
Chrysopidae Familyası (4 cins ve 4 tür)	Scorzonera Acantholimon
Cicadidae Familyası (3 cins ve 4 tür)	Scrophulariaceae Verbascum Oreophilum Var. Oreophilum
Cicer echenospemium	Scrophularia Mesopotamica
Cicindellidae Familyası (Cicindella Campestris)	Scrophulariaceae Scrophularia mesopotamica
Corixidae Familyası (2 cins ve 2 tür)	Scutelleridae Familyası (Eurogaster intergriceps)
Corodidae Familyası (4 cins ve 5 tür)	Stenocephalidae Familyası (tek cins ve 3 tür)
Crepis Bupleurifolia	Tenebridae Familyası (Baliothrips graminu)
Cruciferae Thlaspi Valerianoides	Tettigometridae Familyası (tek cins ve 5 tür)
Curcilionidae Familyası (13 cins ve 28 tür)	Thlaspi Bornmuelleri
Cydnidae Familyası (6 cins ve 9 tür)	Thripidae Familyası (Haplothrips reuteri)
Cyperaceae (Papirüs-giller; 6 cins ve 8 tür)	Thymus Fedtschenkoi
Dicotyledoneae (Magnoliopsida)	Tingidae Familyası (7 cins ve 4 tür)
Euphorbiaceae Euphorbia Sanasunitensis	Trifolium batmanicum
Fabaceae Astragalus Mardinensis	Trigonella Macrorrhyncha
Fabaceae stragalus aerythrotaenius	Trigonosciadium tuberosuin
Guttiferae Hypericum Pseudolaeve	Typhaceae (Sukamışgiller; tek tür)
Hyacinthella siirtensis	Umbelliferae Pimpinella Fiabellifolia
Hyacinthella Siirtensis	Valerianaceae Valeriana Speluncaria
Iridaceae (Süsengiller; 3 cins ve 13 tür)	Verbascum Globiferum
Isatis demiriziana	Verbascuro globiferum

Tablo 2.36 Siirt İli endemik bitkiler.

Kaynak: DİKA (2010a) ve Amcalar (2014).

* Tek cins- yabancı badem, kayısı, kiraz, erik, elma, ayva, armut asılı ve yabancı güllerin dallarında zararlıdır.

Emberiza schoeniclus (Bataklık kiraz kuşu)
Falco biarmicus feldegg (bıyıklı doğan)
Falco naumanni
Falco tinnunculus
Falconiformes
Fringilla montifringilla (Dağ ispinozu)
Fulica atra (Su tavuğu, Sakarmeke, Karameke, Sakarca)
Galerida cristata (Tepeli tarla kuşu, Tepeli toygar)
Galliformes
Gallinula chloropus (yeşil ayaklı su tavuğu)
Gelochelidon nilotica (gülen deniz kırlangıcı, gülen sumru, kara gaga deniz kırlangıcı)
Gruiformes
Grus grus (Turna)
Gyps fulvus (kızıl akbaba)
Haematopus ostralegus (deniz saksağanı, istiridye kuşu, poyraz kuşu)
Halcyon smyrnensis (İzmir yalı çapkını)
Hieraaetus fasciatus (atmaca kartalı, tavşancıl)
Himantopus himantopus (uzun bacak, kalem ayak)
Hippolais pallida leica (Ak mukallit, Beyaz mukallit)
Hirundo daurica (Kızıl kırlangıç)
Hoplopterus spinosus (diken kanatlı yağmur kuşu, mahmuzlu kız kuşu)
Irania gutturalis (Beyaz gerdan, Taş bülbülü, İran bülbülü)
Ixobrychus minutus (Cüce balaban)
Lanius collurio (Kızıl sırtlı örümcek kuşu, Çekirge kuşu, Boz karakaş)
Larus ridibundus (karabaş martı)
Limosa limosa (kara kuyruk çamur kuşu, bataklık çulluğu, çamur kuşu)
Merops apiaster (Arı kuşu)
Merops superciliosus (Pasgerdan arı kuşu, Yeşil arı kuşu, İran arı kuşu)
Milvus migrans (siyah çaylak)
Motacilla alba (Kuyruk sallayanı, Akkuyruk sallayan)
Motacilla cinerea (Dağ kuyruk sallayanı)
Motacilla flava feldegg (Sarı çoban atlatan)
Muscicapa striata (Benekli sinek yutan, Çıtçıt)
Neophron percnopterus (akbaba)
Oenanthe finschii (Karbaşlı kuyruk kakan, Aksırtılı Kuyrukkakan)
Oenanthe isabellina (Step kuyrukkakan, Taş öpen, Boz kuyrukkakan)
Oenanthe Oenanthe (Kuyrukkakan)
Oriolus oriolus (Sarı asma)
Otis tarda (Büyük toy)
Parus m. major (Baştankara, Büyük baştankara)
Passer domesticus (Ev serçesi)
Passer hispaniolensis (Bataklık serçesi, söğüt serçesi)
Passer montanus (Dağ serçesi, Ağaç serçesi)
Passeriformes
Pernis a. Apivorus (arı yiyen çaylak, an şahini)
Pica pica (Saksağan)
Plegadis falcinellus (Çeltik kargası, Çeltikçi, Hergeleci)
Podiceps cristatus (Bahri, Tepeli dalgıç, Tepeli batağan)
Podiceps ruficollis (Yumurta piçi)
Podicipediformes
Pterocles orientalis (Siyah göğüslü step tavuğu, Bağirtak, Batlık, Kadı kuşu)
Pteroclidiformes
Pyrhacorax pyrrhacorax docilis (Kırmızı gagalı dağ serçesi)
Riparia riparia (Kum kırlangıcı)
Saxicola torquata (Taş kuşu)
Sitta neumayer (Kaya sıvıcu kuşu)
Sterna albifrons (beyaz alınlı deniz kırlangıcı, küçük sumru)

Tablo 2.38 Siirt İli Aves (kuşlar, *devamı sonraki sayfada*).

Kaynak: Amcalar (2014).

Sterna hirundo (deniz kırlangıcı, sumru)
Streptopelia senegalensis (Küçük kumru, Yusuf tutan)
Strigiformes
Sturnus vulgaris purpurascens (Sığırcık)
Sylvia atricapilla (Siyah tepeli ötleğen, Karabaş ötleğen)
Sylvia mystacea (Bıyıklı ötleğen, Pembe göğüslü ötleğen)
Tringa glareola (orman kızılbaçağı, orman düdükçünü)
Tringa hypoleucos (beyaz karınlı yeşil bacak, dere düdükçünü, ak karınlı düdükçün)
Tringa totanus (kızıl bacak, kızıl bacaklı düdükçün)
Turdus merula aterrimus (Kara tavuk)
Tyto alba (Peçeli baykuş)
Upupa epops (İbibik, Hüthüt, Çavuş kuşu, Tarkçın)
Vanellus vanellus (kız kuşu)

Tablo 2.39 Siirt İli Aves (kuşlar).

Kaynak: Amcalar (2014).

Apodemus sylvaticus
Meriones tristrami
Microtus guentheri
Mus musculus
Rattus rattus

Tablo 2.40 Siirt İli Rodentia (kemirgenler).

Kaynak: Amcalar (2014).

Felis chaus
Hyaena hyaena
Lutra lutra
Lynx caracal
Mustela nivalis
Panthera pardus

Tablo 2.41 Siirt İli Carnivora (etçiller).

Kaynak: Amcalar (2014).

2.3.6 Siirt İli'nin Katma-değerli Ürünleri

Siirt İlinde ham maddelerden elde edilmiş ve katma değere sahip ürünler mevcuttur. Bu ürünlerden **Siirt battaniyeleri** meşhurdur. Battaniyeler tiftik kullanılarak el emeği ile dokunmakta ve aynı dokuma tekniği ile tiftikten **atki, manto, kaban, yelek** vb. elde edilmektedir (Siirt Günleri, 2014).

Siirt'te evlerde ve atölyelerde üretilen **kök boya Jirkan kilimleri** ilin tanınmış başka bir ürünüdür. Siirt'te çok değişik **bakır ürünlerine** rastlanılmakta (Siirt Günleri, 2014). Siirt İli'nde **meyan kökü** ve doğal olarak yetişen bittim (menengiç) ağacı yağından **bittim sabunu** elde edilmektedir. Bittim sabununun saç dökülmesi ve cilt hastalıkları için faydalı olduğu yapılan araştırmalardan anlaşılmıştır Kurtalan (2014). Bu ürün yurt genelinde çok fazla bilinmemesi sebebi ile bir daha büyük bir ekonomik katma değer yaratma potansiyeline sahiptir.

Mahalli Yemekler

Siirt İli'ne has yemekler mevcuttur. Bu yemekler Siirt Köftesi, Sarımsaklı Köfte, Ayrınlı Yarma, Bumbar ve en önemlileri büryan (perive), bumbar ve içli köfte (kitel) ve perde pilavı olmaktadır. Tatlılar olarak Varak Kek, Aside, Rayoşu Meketip, İmçerket olmaktadır (Siirt Günleri, 2014; TÜİK, 2013).

Kültürel Kaynaklar

Siirt il sınırlarında bulunan İslam büyüklerine ait türbeler inanç turizmini ilde geliştirmiştir. Kültürel kaynak olarak ile değer kazandıracak yerler şunlardır.

Erzen Ören Yeri, Siirt'teki ilk yerleşim yerlerinden olduğuna dair bazı bulgular yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır. Derzin Kalesi, İnce kaya (Kormas) Kalesi, İrun Kalesi önemli kaledir. Ulu Cami, Cumhuriyet Camii, Veysel Karani Hz. Türbesi, İbrahim Hakkı ve Hocası İsmail Fakirullah Türbesi, Şeyh Osman Hz. Türbesi, Dört Ulular Köprüsü, Adak Kale ve Sultan Memduh Türbesi önemli İslami anılar içermektedir. Siirt İlinde yer yer kalıntıları günümüze kadar gelen kilise ve manastır bulunmaktadır. Bunlardan Siirt kent merkezindeki Hadervis Kilisesi ve Mir Yakup Manastırı, Şirvan İlçe merkezinde kilise bulunmaktadır. (Siirt Günleri, 2014).

Billoris (Sağlarca) Kaplıcası, Siirt mağaraları ve akarsu rafting ve kano sporları diğer potansiyel turizm kaynakları olabilir (Siirt Günleri, 2014). Ayrıca doğa yürüyüşü (trekking), yayla ve festival turizmi, mağara turizm, av turizmi, hava sporları turizmi (yamaç paraşütçülüğü), sportif olta balıkçılığı, akarsu turizmi, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turizmi, yaban hayatı (fauna) gözlemciliği, foto safari, tarım ve çiftlik (agro) turizmi yapılabilir (Amcalar, 2014).

2.3.7 Sanayi

Siirt Organize Sanayi Bölgesi(SOSB)

1995 yılında kurulan ve 2005'te faaliyete geçen Siirt Organize Sanayi Bölgesi toplam 81 adet parsel olup bu parsellerin 7'si tahsis edilmiştir. 2010 yılı itibariyle Siirt Organize Sanayi Bölgesi'nde üretimde bulunan tesis sayısı 1 adet olup, 1 tesis deneme üretimi aşamasında, 3 tesis inşa halinde, 1 tesis ise üretim faaliyetini durdurmuştur. Bölgeye ulaşım karayolu, demiryolu ve havayolu ile sağlanmakta olup, SOSB, Siirt havalimanına 25 km, TCDD Kurtalan İstasyonuna ise 39 km, İskenderun Limanına 300 km uzaklıktadır. Bölgenin hemen yakınından Şirvan Karayolu geçmektedir. Kurulu elektrik gücü 12 MW olan SOSB'de doğalgaz, atık su arıtma tesisi ve tır parkı henüz bulunmamakta olup, kanalizasyon şebekesi, su dağıtım şebekesi, parke yolu (8.6 km) ve telekomünikasyon altyapısı tamamlanmıştır. SOSB'de faaliyette olan tek tesis alüminyum sektöründe üretim yaparken, inşa halindeki tesisler ise yem, makarna paketleme, cam mozaik ve nar suyu üretiminde bulunacaklardır (DİKA, 2010b).

Bunun yanında Tablo 2.42de gösterildiği gibi 128 tane küçük sanayi siteleri mevcuttur.

	KSS Adı	İşyeri Sayısı	Faal İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)
<i>Siirt</i>	Merkez	128	128	100

Tablo 2.42 Siirt Bölgesi'nde Yer Alan Küçük Sanayi Siteleri

Kaynak: Mardin Sanayi ve Ticaret II Müdürlüğü, Mardin II Planlama Müdürlüğü (DİKA, 2010b)

5084 sayılı yasa kapsamında olan SOSB'ye yönelik uygulanan teşvikler; Sigorta Primi İşveren Payı Teşviki, Gelir Vergisi Stopaj Teşviki ve Enerji Desteği Teşviki olarak sıralanabilir.

Siirt İli'nde Sanayileşme için Yatırıma Geniş Teşvik

Bölgeler ve iller arasındaki sosyal ve ekonomik dengesizlikleri gidermek amacıyla devlet çeşitli politikalar uygulamaktadır. Bu politikaların başında, farklı illere farklı yatırım teşviklerinin uygulanması gelmektedir. Devlet, ekonomik ve sosyal yönden daha gelişmesi gereken yörelere farklı yatırım teşvikleri uygulamaktadır. Bunlar yatırım indirimi, gümrük muafiyeti, teşvik primi, katma değer vergisi erteleme, uzun vadeli ve düşük faizli kredi, vergi muafiyetleri olabilmektedir.

Bu sebeple Siirt'te devlet tarafından verilen yatırıma geniş teşvik bulunmaktadır. Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenen alanlarda minimum tutarın altında kalmamak kaydıyla yatırım yapan yararlanıcılara bölgesel teşvik imkânları sunulmaktadır. Türkiye'deki bölgeler gelişmişlik durumlarına göre dört kategoriye ayrılarak teşvikler de daha az gelişmiş bölgeleri daha cazip kılmak amacıyla bu sınıflandırmaya göre tasarlanmıştır. Siirt bu anlamda en geniş teşviklerin olduğu 4. Bölge sınıflandırması içinde yer almaktadır (DİKA, 2014).

Siirt'te yatırım teşvik belgesi alınarak yapılan yatırımlarda her yıl ödenmesi gereken verginin % 90'ı ödenmeyerek belgeye esas yatırım tutarının % 55'ini buluncaya kadar muafiyet hakkı verilir. Büyük Ölçekli Yatırımlarda bu oran % 60'dır (DİKA, 2014).

Siirt'te yatırım teşvik belgesi alınarak 2011 sonuna kadar yapılan yatırımlarda 5 yıl boyunca, 2012 itibariyle başlayan yatırımlarda 7 yıl boyunca sigorta primi işveren payı devlet tarafından karşılanır. Ancak bu muafiyet belgeye esas yatırım tutarının % 14'ünü aşamaz. Bu oran % 5 kadar arttırılabilir (DİKA, 2014).

Siirt Teşvik Kapsamındaki Bütün Desteklerden Yararlanmaktadır
Kurumlar Vergisi İndirimi Muafiyeti Sigorta Primi İşveren Hisselinin Karşlanması
KDV İstisnası Gümrük Vergisi Muafiyeti
Faiz Desteği Taşınma Desteği
Bölgesel Teşvik Kapsamında Siirt'te Desteklenen Yatırım Konuları ve Asgari Yatırım Tutarları
Entegre hayvancılık yatırımları (Entegre damızlık hayvancılık yatırımları dâhil)
Madencilik ve taşocakçılığı yatırımları (1. grup madenler, mıcır, rödovanslı hariç)
Gıda ürünleri ve içecek imalatı
Süt inekçiliği entegre tesisleri
Büyükbaş besicilik entegre tesisleri
Entegre damızlık büyükbaş yetiştiriciliği
Entegre damızlık küçükbaş yetiştiriciliği
Kanatlı entegre tesisleri

Tablo 2.43 Siirt İli için Önemli Teşvik Başlıkları

Kaynak: DİKA (2010b).

Yatırım teşvik belgesi kapsamında satın alınacak makine ekipmanların yurt içinden temin edilmesi halinde KDV'leri ödenmez. Makine ekipmanların yurt dışından alınması durumunda da gümrük vergisinden muaf tutulur. Bölgesel teşvik kapsamındaki konularda asgari yatırım tutarının 500 bin TL'den fazla olduğu yatırım alanlarında 500 bin TL yatırım yapılması durumunda sadece KDV ya da Gümrük Vergisi muafiyetinden yararlanılabilir. Diğer olanaklardan faydalanılamaz (DİKA, 2014).

Siirt'te yatırım teşvik belgesi alınarak yapılan yatırımlarda kredi kullanılması istendiğinde sabit yatırım tutarının % 70'ine kadarki tutarın faizinin 5 puanlık kısmı Hazine tarafından karşılanır. Bu oran döviz üzerinden alınan kredilerde % 2'dir (DİKA, 2014).

Bölgesel ya da büyük ölçekli yatırım konularında yatırımın yapılacağı ilçede bulunan organize sanayi veya endüstri bölgelerinde tahsis edilebilecek boş parsel bulunmaması halinde yatırım yeri tahsisi yapılabilir. Tablo 2.43 Siirt İli için önemli teşvik başlıkları özetlemektedir (DİKA, 2010b).

	Belge Sayısı (Adet)	Toplam Yatırım Tutarı (Milyon TL)	İstihdam (Kişi)
Siirt	348	650,3	8673
<i>Türkiye</i>	65829	210632,9	3595158
%	0.528	0.308	0.241

Tablo 2.44 Siirt Bölgesi Ve Türkiye Geneli 1990-2009 Dönemi Yatırım Teşvik İstatistikleri

Kaynak: T.C. Hazine Müsteşarlığı, Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü (DİKA, 2010b)

	Belge Sayısı (Adet)	Sabit Yatırım Tutarı (Milyon TL)	İstihdam (Kişi)
Siirt	7	5,00	165
<i>Türkiye</i>	3.690	2.693,46	55.359

Tablo 2.45 Siirt Bölgesi Ve Türkiye Geneli 2004-2009 Dönemi Kobi Yatırım Teşvik İstatistikleri

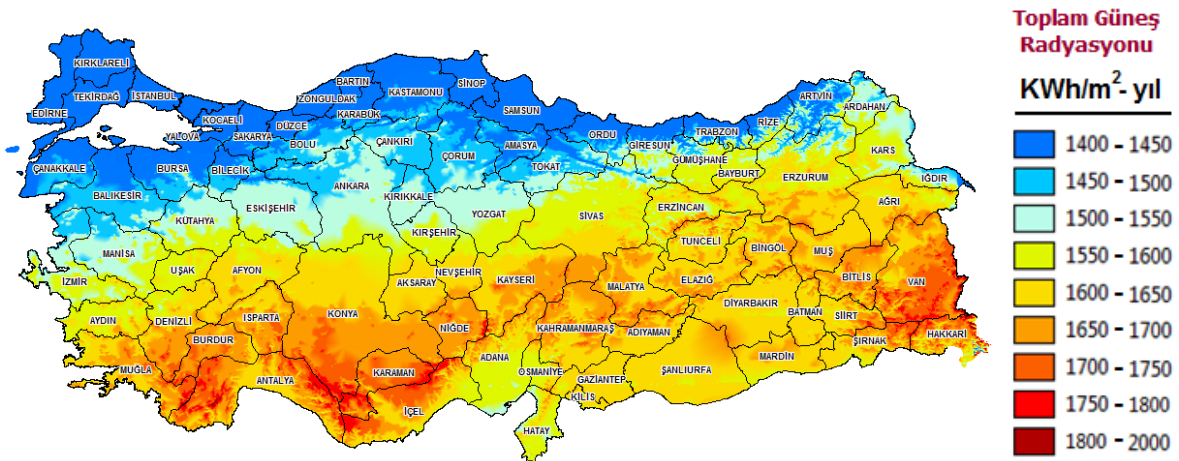
Kaynak: T.C. Hazine Müsteşarlığı, Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü (DİKA, 2010b)

Tablo 2.44 ve Tablo 2.45 Türkiye çapında Siirt'in sahip olduğu veya yüzölçümü ile orantılı olmayan teşvik rakamları kullandığını göstermektedir. Genç insanlara yönelik girişimler desteklenmeli ya da doğurganlık oranı düşürülmelidir. Kısaca Siirt İli'nin ekonomik yapısı ile nüfus davranışı arasında uyumsuzluk bulunmaktadır.

2.3.8 Enerji

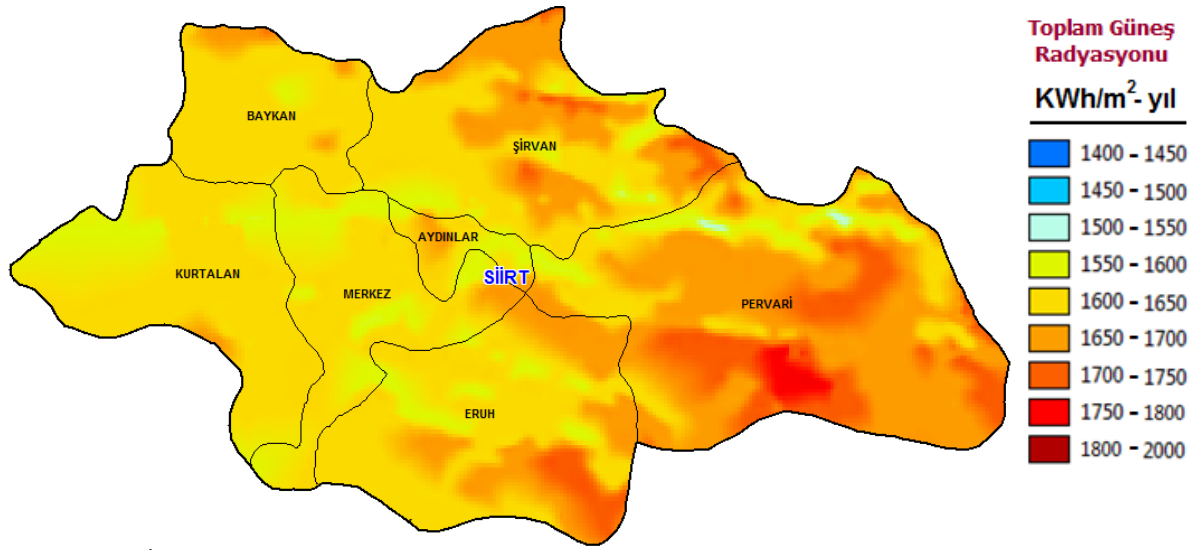
Rüzgar Enerjisi

Siirt İli Türkiye'nin üstünde bir güneş enerjisi potansiyeline sahiptir. Takip eden Şekil 4.3 ve Şekil 4.4 incelendiğinde Siirt İlinin Türkiye ortalamasına oranla daha yüksek bir toplam güneş radyasyonuna sahip olduğu, Şekil 4.5de gösterildiği gibi Siirt İli'nin genelde daha yüksek global radyasyon değerlerinin yüksek olduğu ve Şekil 4.6da gösterildiği gibi Siirt İli'nin güneşlenme sürelerinin daha uzun olduğu görülmektedir (YEGM, 2014).

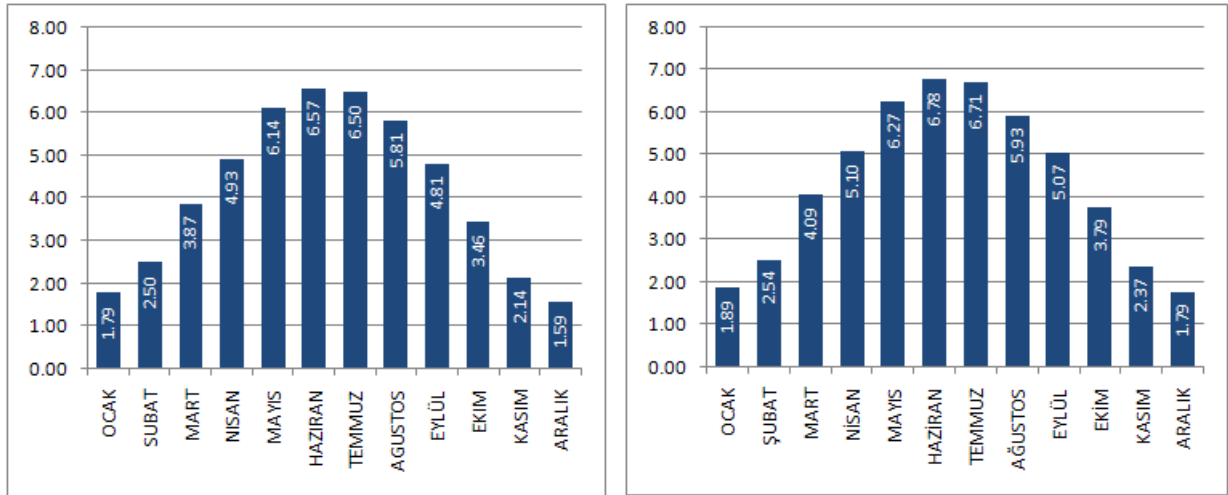

Şekil 4.3 Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası

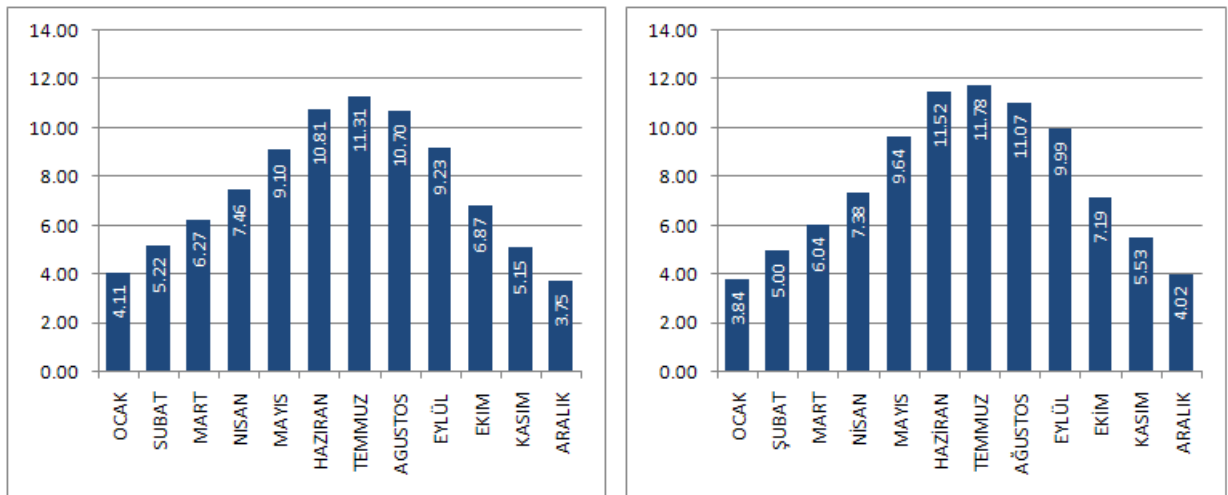
Kaynak: YEGM (2014).

Şekil 4.4 Siirt İli Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası
Kaynak: YEGM (2014).

Şekil 4.5 Türkiye (solda) ve Siirt (sağda) Global Radyasyon Değerleri (Kwh/M2-Gün)
Kaynak: YEGM (2014).

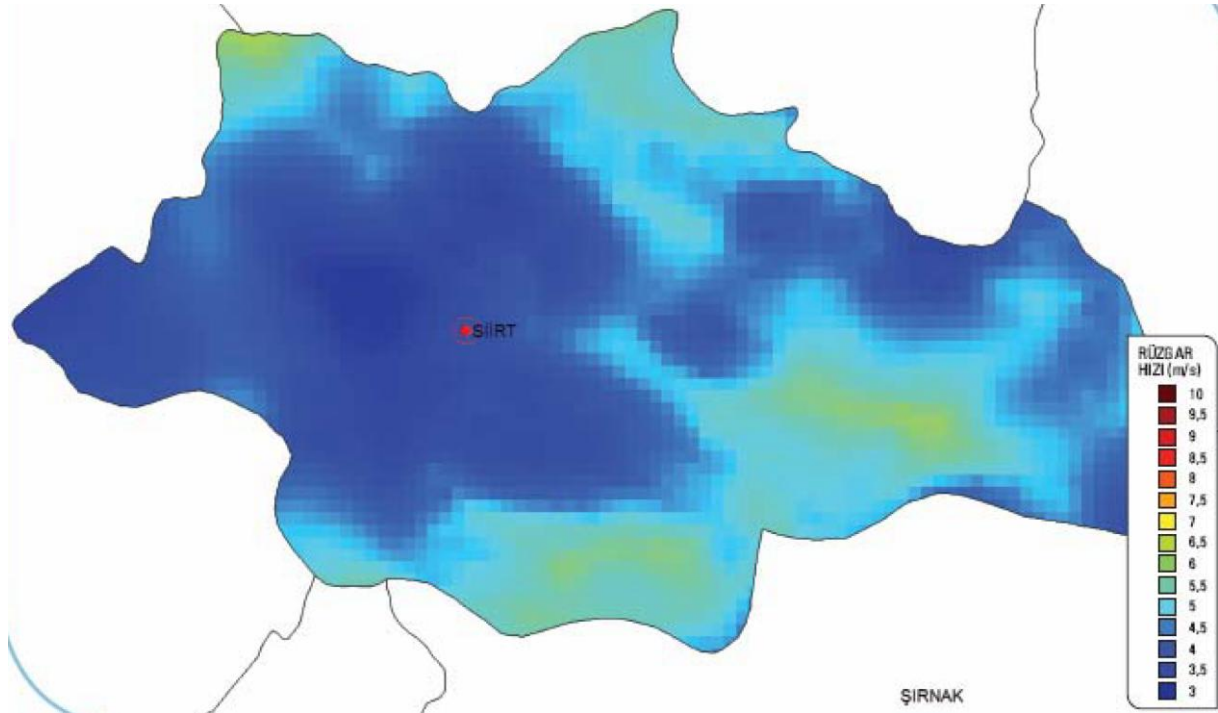
Şekil 4.6 Türkiye (solda) ve Siirt (sağda) Güneşlenme Süreleri (Saat)
Kaynak: YEGM (2014).

Rüzgar Enerjisi

Siirt İli'nde ortalama rüzgar hızı 0,8 m/sn. olarak tespit edilmiştir. Hakim rüzgar yönü, doğu ve kuzeydoğu doğrultusundadır Amcalar (2014). Siirt İli'nde ekonomik rüzgar enerjisi santrali yatırımı için 7 m/s veya üzerinde rüzgar hızı gerekmektedir. Şekil 4.7 ve Tablo 2.46 incelendiğinde Siirt İli'nin güçlü rüzgar hızı olmadığı ve sınırlı rüzgar enerji üretim kapasitesine sahip olduğu görülmektedir (YEGM, 2014).

50 m'de Rüzgar Gücü (W/m ²)	50 m'de Rüzgar Hızı (m/s)	Toplam Alan (km ²)	Toplam Kurulu Güç (MW)
300 - 400	6.8 - 7.5	3,01	15,04
400 - 500	7.5 - 8.1	0,00	0,00
500 - 600	8.1 - 8.6	0,00	0,00
600 - 800	8.6 - 9.5	0,00	0,00
> 800	> 9.5	0,00	0,00
		3,01	15,04

Tablo 2.46 Siirt İli'ne Kurulabilecek Rüzgar Enerjisi Santrali Güç Kapasitesi
Kaynak: YEGM (2014).

Şekil 4.7 Rüzgar Hız Dağılımı (50 Metre)

Fırat-Dicle havzası içinde kurulu olan Siirt İli Türkiye'nin ortalaması üstünde bir hidroelektrik enerjisi potansiyeline sahiptir. Takip eden Şekil 4.8 ve Tablo 2.47 incelendiğinde YEGM tarafından başlatılan 382 projeden ve Fırat-Dicle havzası için başlatılan 49 projeden 8 tanesi Siirt İli'nde devam etmektedir (YEGM, 2014). Türkiye'de bulunan 504 Hidroelektrik Santrallerinin toplam kurulu gücü 23.454 MW'dır. 2013 yılında Hidroelektrik Santralleri ile 59420 milyon kilowattsaat elektrik üretimi yapılmıştır. Siirt'in elektrik santrali kurulu gücü 360 MW'dır. Toplam 4 adet hidroelektrik elektrik enerji santrali (Alkumru Barajı/HES, Kirazlık Barajı /HES, Baran Reg./HES ve Botan HES) bulunan Siirt'teki elektrik santralleri yıllık yaklaşık 828 GW elektrik üretimi yapmaktadır. Siirt yaklaşık 360 MW kurulu güç, 828

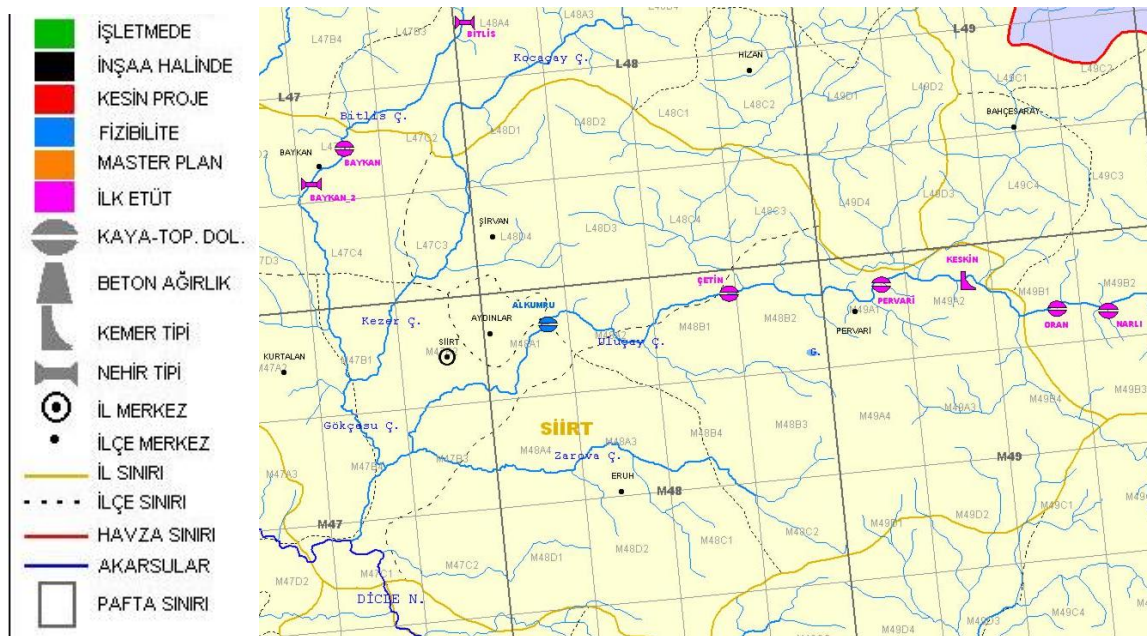
GW üretim ve 114 % üretim/tüketim oranına sahiptir (EA, 2014). İlin kullanılan enerji ihtiyacı Keban Hidroelektrik Santrali ile Merkez ilçede bulunan Botan Hidroelektrik Santrali'nden sağlanmaktadır (Amcalar, 2014).

Hidroelektrik Enerjisi

Baraj	Alkumru Barajı Ve Hes	Baykan Barajı Ve Hes	Baykan-2 Regülatör Ve Hes	Çetin Barajı Ve Hes	Keskin Barajı Ve Hes	Narlı Barajı Ve Hes	Oran Barajı Ve Hes	Pervari Barajı Ve Hes
<i>Nehir</i>	Botan Kaya Dolgu	Bitlis Kaya Dolgu	Bitlis Nehir Tipi	Botan Kaya Dolgu	Botan Beton Kemer	Botan Kaya Dolgu	Botan Kaya Dolgu	Botan Kaya Dolgu
<i>Kurulu Güç (Mw)</i>	222	55	35	350	164	36	40	192
<i>Yıllık Ort. Enerji (Gwh)</i>	812	284	164	1237	740	168	189	635
<i>Talvegden Yük. (M)</i>	110	115	5	150	205	95	105	165
<i>Brüt Düşü (M)</i>	105	185	97	175	200	90	100	160
<i>Ort. Debi (M3/S)</i>	129	17	17	121	62	34	35	63
<i>Kuvvet Tüneli Boyu (M)</i>		7000	9000	6600				
<i>Proje Seviyesi</i>	Fizibilite	İlk Etüt	İlk Etüt	İlk Etüt	İlk Etüt	İlk Etüt	İlk Etüt	İlk Etüt
<i>Durumu</i>	4628	4628	4628	4628	4628	4628	4628	4628

Tablo 2.47 YEGM Tarafından Mühendislik Hizmetleri Yürütülen Hidroelektrik Santral Proje Verileri.

Kaynak: YEGM (2014).

Şekil 4.8 YEGM Tarafından Mühendislik Hizmetleri Yürütülen Hidroelektrik Santral Projeleri haritası.

Kaynak: YEGM (2014).

Termik Santral

Siirt İli'nde Fuel oil ile çalışan Siirt Akköy Enerji Üretim Termik Santrali 24 MW üretim yapmaktadır (EA, 2014).

Odun

Siirt İli'nde bulunan normal baltalık ormanlarından yakacak odunu elde edilmektedir. Normal baltalık orman arazisi 2009 yılı için 218.751 ha. olup, toplam arazinin %35'ini oluşturmaktadır. Baltalık ormanların yıllık üretim kapasitesi 273.794 sterdir (Amcalar, 2014).

Jeotermal Enerji

Siirt İli sınırları içerisinde 2 adet kaplıca bulunmaktadır. Bu kaplıcalardan Sağlarca Kaplıcası'nın su sıcaklığı 35 C, Lif Kaplıcası'nın su sıcaklığı ise 41 0 C'dir (Amcalar, 2014). İl dahilinde bilinen tek jeotermal enerji kaynağı Billoris jeotermal alanıdır. Bu alandaki sıcak su kaynağının sıcaklığı 30.6-34.5°C, debisi 110 lt/sn olarak tespit edilmiş, açılan kuyudan 41°C sıcaklık ve 7 lt/sn debide üretim sağlanmıştır. Jeotermal sahalardan enerji üretimi yapılmamaktadır (MTA, 2014).

Doğalgaz Enerjisi

Siirt İli Baykan İlçesi sınırları içerisinde bulunan Dodan bölgesinde yapılan petrol aramaları sırasında doğalgaza rastlanmıştır. Çıkarılan doğalgaz; petrolün kalitesini yükseltmek amacıyla petrol üretimde kullanılmakta olup, enerji kaynağı olarak kullanılmamaktadır (Amcalar, 2014).

2.3.9 Madenler

Kömür

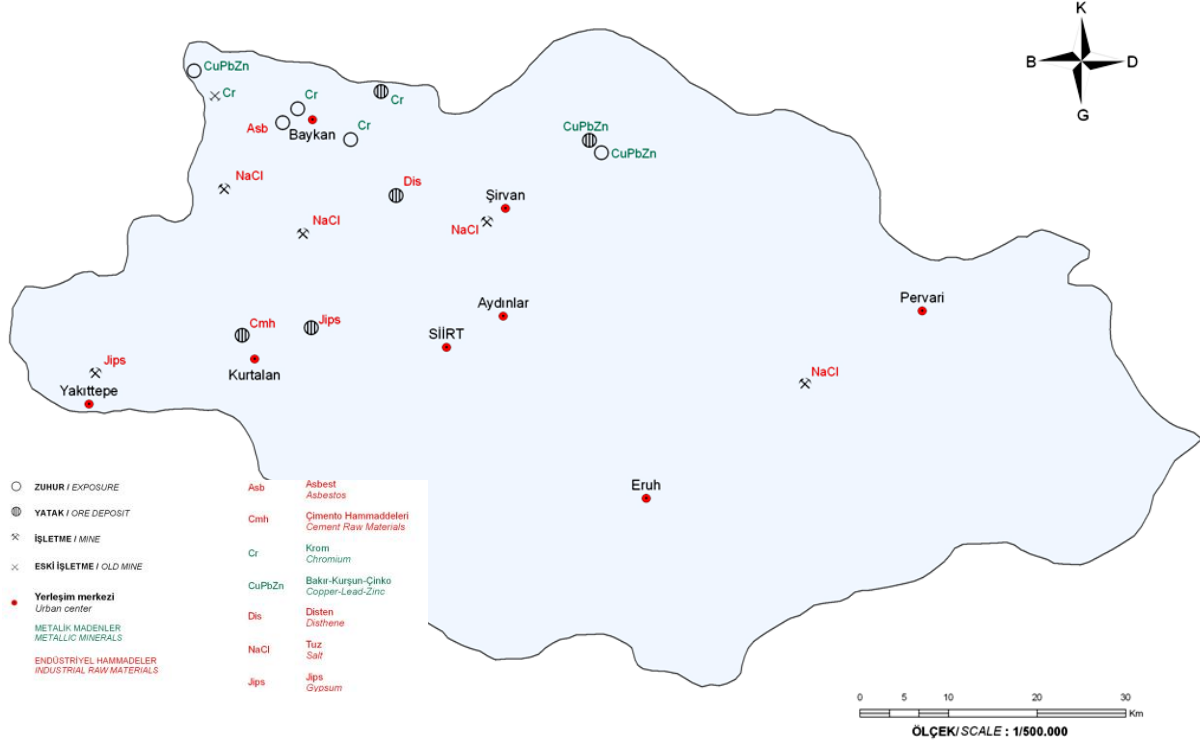
İlimizde kömür rezervi mevcut değildir. İlimizin yakacak ihtiyacını karşılamak üzere kok kömürü ve Şırnak menşeli asfaltit kullanılmaktadır. İlimizde kullanılan kömür miktarı ve kullanılan kömürün cinsi ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışma mevcut değildir. Ancak, İlimiz Mahalli Çevre Kurulunca, petrol kokunun yakacak olarak kullanımı yasaklanmıştır. Kullanılacak kömürlerin alt ısıl değerinin 4.600-4.800 k.cal/kg. arasında olması karar altına alınmıştır (Amcalar, 2014).

Petrol

Siirt İli'nde Mağrip ve Çelikli bölgelerinde petrol rezervi mevcuttur. Mağrip Petrol Üretim Sahasında, petrol tabakası 1.740 m. derinlikte olup, sahada toplam 13 kuyudan günde ortalama 250 varil petrol üretilmektedir. Çelikli Petrol üretim Sahası'ndaki petrol tabakasının derinliği 3.200 m'dir. Bu sahada üretimde olan 9 kuyudan günde ortalama 270 varil petrol üretilmektedir. Petrol, Siirt'in Kurtalan ilçesinde çıkarılmaktadır. İl, Türkiye'de petrol çıkarılan 11 ilden biridir (Amcalar, 2014).

Diğer Madenler

Siirt İli'nde yer alan madenler ve bölgeleri Tablo 2.48 ve Şekil 4.9 gösterilmiştir.

Şekil 4.9 Siirt İli'nde maden bölgeleri.
Kaynak: MTA (2014).

Adı	Bulunduğu Yer	Rezerv Miktarı	Durum
Piritli Bakır Madeni	Baykan ve Şirvan-Madenköy	27 273 000 ton	İnce damarlar halinde bulunan bakır yataklarının uzunluğu 70m, genişliği de 80cm'dir. 2003 yılı sonlarında ihalesi yapılmış olup, işletmeye açılmıştır.
Krom	Baykan-Büzügan, Bostana, Madaran arasında kalan bölge	102 728 ton	Çoğunlukla küçük boyutlarda olan krom cevherleşmeleri önemli bir potansiyele sahip değillerdir. Bugün itibariyle saha açık durumdadır.
Alçı Taşı (Jips)	Basur Çayı-Kezer Çayı arası, Başür Çayı batısı ve Kurtalan İlçesi civarı	500.000 ton	1. kalite olan alçıtaşları her sektörde kullanılmaya uygun özelliklere sahiptir. Zaman zaman ilkel şartlarda üretim yapılmıştır. Bu potansiyel; çimento, gübre, boya ve kağıt sanayinde dolgu maddesi olarak kullanılmak üzere kurulacak tesisler için elverişli şartlar taşımaktadır. 1. ve 2. sınıf alçı kalitesinde yaklaşık 42 milyon ton alçıtaşı rezervi tespit edilmiştir.
Mermer	Merkez-Akyamaç-Fişkin Köyünde Baykan-Mimar-Girdiean Köyü Grimazı Sırtları, Kelok Tepe Mevkii ve Variskan Sırtları.	31.600.000 m ³	Bu sahalardaki mermer potansiyelinden bugüne kadar yararlanılamamıştır. mermerleri 1-3 m 3 arasında blok alınabilme özelliğinde olup 1.600.000 m ³ rezerve sahiptir
Çimento Hammaddesi	Kurtalan	404 170 000 ton kireçtaşı, 31 880 000 ton kil	Söz konusu yatak Kurtalan Çimento Fabrikasının hammadde ihtiyacını karşılamaktadır.
Tuzlalar	Merkez-Tuzkuyusu-Zirki Tuzlası		2001 yılında tekrar işletmeye açılmış, 2003 yılına kadar işletilmiştir.

Tablo 2.48 Siirt İli'nde diğer madenler.

Kaynak: MTA (2014) ve Amcalar (2014).

3. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu makale ile Siirt İli'nin iktisadi kalkınması için mevcut potansiyel kaynakları tespit edilmiştir. Siirt İli'nde katma değeri yüksek ürünler üretebilmek için yeterli sayıda hammadde olduğu tespit edilmiştir.

Siirt İli'nin Türkiye'ye oranla daha yüksek oranda sahip olduğu tarım ve hayvancılık kaynaklarına bakıldığında çok sayıda ikamesi bulunduğu görülmüştür. Bölgede de Siirt İli'nin rakipleri çoktur. Az sayıda katma değeri olan ürünler (Siirt battaniyeleri; tiftikten atkı, manto, kaban, yelek; kök boya Jirkan kilimleri; bittim ağacı yağından bittim sabunu vs.) yeterli oranda tanınmamakta ve endüstriyel ölçeklerde üretilmemektedir. Katma değeri az olan sektörlerde girişimleri arttırmak işsizlik sorununu belki hafifletecektir, fakat ili refahının ve zenginliğinin artmasına yetmeyecektir. Bu sebeple bölgeye uygun katma değerli ürünlerin tespit edilip endüstriyel ölçekte üretilmesi gerekmektedir. Buna yardımcı olacak genç nüfus Siirt İli'nde mevcuttur.

Siirt İli'nin en önemli kaynaklarından birisi genç nüfusedir ve bölge için bir fırsat penceresi yaratmaktadır. Genç nüfus iyi eğitilip çalışabileceği katma değerli ürünler üreten bir istihdam piyasasında iş bulması durumunda bu hem bölge için hızlı bir kalkınma hem de yaşlanan Türkiye için sosyal güvenlik sistemine prim yaratarak devlet üzerinden bir yükü kaldırmış olacaktır. Bu sebeple bölge insanının iyi eğitilmesi ve genç nüfusun mezun olduğunda katkı sağlayacağı istihdam alanlarının kurulmasına şimdiden başlanması gerekmektedir.

Siirt İli'nin büyük bir avantajı dünyada arzı kısıtlı olan manevi kültürel varlıklarıdır. Bir başka kullanılmayan kaynağı güneş enerjisi ve madenleridir. Sanayi kurulu olmaması sebebi ile temiz topraklarda yetişen ürünler ilin kendine has yaratabileceği yüksek katma değerli ürünler için temel teşkil edebilecektir. Önceki bölümlerde verilen kaynaklar bu çalışmalara başlamak için iyi bir başlangıç noktası olabilmektedir.

Son olarak Siirt İli'nin kalkınmasının başarılı olması için iki önemli önşart olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilki ilde güvenlik ve huzur ortamının bulunması zorunluluğudur. Girişimciler veya işadamları yapmış oldukları yatırımların geri dönüşünü almadan üretimde kullandıkları sermayenin tahrip edileceğini gördüklerinde, girişim yapmayacaklardır. İkinci önemli önşart, Siirt ilinin sahip olduğu kaynakları kullanmaya başlayabilmek için girişimciliğin önünde yer alan bürokratik ve yasal engellerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu önkoşullar sağlandığında Siirt İli'nin kalkınmasına destek olacak potansiyel kaynaklar önceki bölümlerde açıklanmıştır.

KAYNAKÇA

- Amcalar, N. (2014). Siirt İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013 – 2023. http://bolge15.ormansu.gov.tr/15bolge/Libraries/Duyuru/Siirt_D_T_M_P_Proje.sflb.ashx (18.09.14).
- Çelik, N. ve G. Murat (2013). Sayısallaştırılmış Swot Analizi ile Bartın İli'nin Ekonomik Yapısını Değerlendirme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1).
- Demir, P. ve S. Aral (2010). Kars ili süt sanayi işletmelerinde üretim ve sanayi entegrasyonunun ekonomik ve sosyo-ekonomik analizi. *Kafkas Univ Vet Fak Derg*, 16(4), 585-592.
- Demir, N. ve C. Sancar (2012). Gümüşhane İli ve Çevresinde Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Sosyal, Ekonomik ve Teknik Analizi. *Alinteri Ziraat Bilimler Dergisi*, 23(2).

- Demircan, V. ve H. Yılmaz (2005). Isparta ili elma üretiminde tarımsal ilaç kullanımının çevresel duyarlılık ve ekonomik açıdan analizi. *Ekoloji*, 14 (57), 15-25.
- DİKA (2010a). Dicle Bölgesi Çevre ve Altyapı Mevcut Durum Raporu. http://www.dika.org.tr/photos/files/cevre_altyap%C2%A6- rapor%C3%9C%20yeni.pdf (18.04.14).
- DİKA (2010b). Dicle Bölgesi Stratejik Geliştir Raporu. <http://www.dika.org.tr/photos/files/Dicle%20Stratejik%20Geli%C5%9Fme%20Raporu.pdf> (18.04.14).
- DİKA (2014). Siirt Yatırım Ortamı. http://www.dika.org.tr/upload/archive/files/siirt_ydo_katalog_1.pdf (18.04.14).
- Doğan, A. (2007). Sivas İli Ekonomisinin Makro-Ekonomik Göstergeler Açısından Türkiye ve İç Anadolu Bölgesindeki Yeri. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı* <http://dergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/mayis2007/4.pdf> (18.09.14).
- EA (2014). Enerji Atlası. <http://www.enerjiatlas.com/sehir/> (18.09.14).
- Harbalioglu, M., G. Özel ve B. Erkan (2013). Kilis İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Sosyo-Ekonomik Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3 (2), 55-61.
- Hatunoğlu Durmaz, D. ve B. Açma (2010). *Türkiye Ve Dünya'da Organik Tarımın Ekonomik Boyutu: Organik Tarımın Adana İli Ekonomisindeki Yeri*. Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaygısız, F. (2012). Bursa İli Mustafa Kemal Paşa İlçesi Deri Sanayi İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 32(2), 95-105.
- Kurtalan (2014). Siirt Ekonomi Durum. <http://www.kurtalan.bel.tr/sayfa/Siirt-Ekonomi-Durum-29/> (18.04.14).
- KTO (2014). Konya İli Ekonomik Göstergeleri. www.kto.org.tr (18.09.14).
- MTA (2014). Siirt İli Maden ve Enerji Kaynakları. <http://www.mta.gov.tr> (18.09.14).
- Sayılı, M. ve K. Esengün (2002). Amasya ili Suluova ilçesinde sığır besiciliği yapan işletmelerin ekonomik analizi. *Ziraat Fakültesi Dergisi*
- SFKM (2014). *Samsun İli ve Yakın Çevresi Sosyo-Ekonomik Durum*. <http://www.samsunfkm.com/dosya/SAMSUN%20%C4%B0L%C4%B0%20VE%20YAKIN%20%C3%87EVRES%20SOSYO-EKONOM%20DURUM.pdf> (18.09.14).
- Siirt Belediyesi (2014). Siirt İli Bilgileri. <http://www.siirt.bel.tr/> (18.04.14)
- Siirt Günleri (2014). Üç Dilli Kardeş Şehir. <http://www.siirtgunleri.com/> (18.04.14).
- Soysal, M. İ. ve E. K.Gürçan (2005). Tekirdağ İli Arı Yetiştiriciliği Üzerine Bir Araştırma. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 161-165.
- SV (2012). *Sivas Sosyal Ekonomik Göstergeler*. Sivas: Sivas Valiliği www.sivas.gov.tr (18.09.14).
- Temurçin, K. (2004). *Isparta İli Ekonomik Coğrafyası*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TUİK (2012). *Seçilmiş Göstergelerle Siirt 2012*. Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara.
- TUİK (2013). *Seçilmiş Göstergelerle Siirt 2013*. Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara.

- TUIK (2014). *Türkiye İstatistik Kurumu Web Sayfası*. Bu Sitede yer alan bilgiler, kaynak gösterilmek suretiyle yayımlanabilir. <http://www.tuik.gov.tr> (18.04.14).
- Tümer, E. İ., A. Birinci, ve A. Aksoy (2010). Çiftçilerin Sosyo-Ekonomik Özelliklerinin Kümeleme Analiziyle Belirlenmesi: Erzurum İli Örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 41(1).
- YEGM (2014). Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü. <http://www.eie.gov.tr/> (18.09.14).
- Yıldız, D. E. (2013). *Niğde İli Bor İlçesi'nin Tarihi Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapısı*. Yüksek Lisans Tezi T.C. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı <http://acikerisim.nigde.edu.tr:8080/jspui/bitstream/123456789/424/1/N%C4%B0%C4%9EDE%20%C4%B0L%C4%B0%20BOR%20%C4%B0L%C3%87ES%C4%B0%E2%80%99N%C4%B0N%20TAR%C4%B0H%C4%B0%20SOSYO-K%C3%9CLT%C3%9CREL%20VE%20EKONOM%C4%B0K%20YAPISI.pdf> (18.09.14).
- Yılmaz, E. (2014). *Mersin İli, Cehennemdere Vadisi Köylerinin Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Yapıları ile Orman Kaynaklarıyla İlişkileri*. Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın No 252, DOA Yayın No 36 <http://web.ogm.gov.tr/birimler/arastirma/dogukdeniz/Dkmanlar/cesitliyayin/cesitliyayin2.pdf> (18.09.14).

The Social and Economic Structure of The Siirt Province

Semih Serkant Aktuğ

Yüksel Birinci

Mustafa Çelik

Arzdar Kiracı

Siirt University

Siirt University

Siirt University

Siirt University

ABSTRACT

This paper brings together important social/economic topics for Siirt province using Siirt province's population, natural resources and regional data as of 2014. The findings obtained suggest that the young population in Siirt province creates an opportunity window for the regional economy, but this opportunity is going to be lost if increasing population growth is not supported with increasing housing supply and employment opportunities. Siirt province has a high economic potential in energy and minerals resources. If the natural resources of Siirt province are examined, there are a lot of resources, but there is a lack of high value added products and there are a few products that create a small value added.

Keywords: *Siirt, Population, Natural Resources, Regional Data*

JEL Classifications: I00, J00, R20, Q00